

دولت جمهوری اسلامی افغانستان دولت جمهوری اسلامی افغانستان
اداره ملی حفاظت محیط زیست د چاپیریال ساتنې ملی اداره

Government of the Islamic Republic of Afghanistan
National Environmental Protection Agency

پالیسی کنترول و کاهش آلودگی ها

جدي، ۱۳۹۶

دولت جمهوری اسلامی افغانستان
اداره ملی حفاظت محیط زیست

د افغانستان اسلامی جمهوری دولت
د چاپیریال ساتنې ملی اداره

Government of the Islamic Republic of Afghanistan
National Environmental Protection Agency

تاریخ: ۱۳۹۶/۱۲/۲۴

شماره: ۴۹۱

حکم

رئیس عمومی اداره ملی حفاظت محیط زیست

در مورد انفاذ پالیسی کنترول و کاهش آلودگی ها

آلودگی ها یک چالش بزرگ برای همه کشور ها بوده که برای مهار نمودن آن نیاز به پالیسی های محیط زیستی و مستلزم اقدامات عملی از جانب وزارت ها و ادارات ذیربط می باشد.

مسوده پالیسی کنترول و کاهش آلودگی ها، که بعد از نظر خواهی وزارت ها و ادارات ذیربط توسط کمیسیون مؤظف متشکل از متخصصین ریاست های مسلکی اداره بازنگری گردیده و بتاسی از مصوبه شماره (۲) مورخ ۱۳۹۶/۸/۱۰ کمیسیون عالی جلوگیری از آلودگی هوا، تحت ریاست جلالتمآب رئیس اجرائیه ج.ا.ا. مورد تائید قرار گرفته است.

به منظور تحقق اهداف قانون محیط زیست "حفاظت صحت بشری، حیوانی و نباتی و بهبود وضع معیشت آنها" طبق صلاحیت های مندرج ماده نهم این قانون، پالیسی کنترول و کاهش آلودگی ها را مرعی الاجراء اعلام می نمایم.

با تقدیر از کار کمیسیون مؤظف، توفیقات مزید در زمینه تطبیق هر چه بهتر این پالیسی برای مراجع ذیربط محیط زیستی از بارگاه خداوند متعال استدعا دارم.

شاه زمان میوندی

رئیس عمومی اداره ملی حفاظت محیط زیست

فهرست مطالب

فهرست مطالب.....	أ.....
اختصارات.....	د.....
پس منظر.....	ه.....
مقدمه.....	و.....
۱. دیدگاه پالیسی، اصول و حدود تطبیق.....	۱.....
۱.۱. دیدگاه.....	۱.....
۱.۲. هدف.....	۱.....
۱.۳. مقاصد.....	۱.....
۲. شیوه های تطبیق پالیسی.....	۱.....
۳. اصول رهنمودی.....	۲.....
۳.۱. جلوگیری از آلودگی قبل از وقوع.....	۲.....
۳.۲. کنترل و جلوگیری از آلودگی در اولین مراحل.....	۲.....
۳.۳. استفاده معقول و موثر از مواد و منابع طبیعی.....	۲.....
۳.۴. تطبیق اصول احتیاطی.....	۲.....
۳.۵. شامل سازی مسایل محیط زیستی در پلانگذاری ها و پالیسی ها.....	۳.....
۳.۶. مسئولیت ها.....	۳.....
۳.۷. جبران خساره بر آلوده کننده ها.....	۳.....
۳.۸. تطبیق ستنرد ها و مقررات.....	۳.....
۳.۹. دسترسی عامه به معلومات محیط زیستی.....	۳.....
۳.۱۰. مدیریت موثر کنترل آلودگی.....	۴.....
۳.۱۱. تعادل و توازن بین ابزارهای اقتصادی و قانونی.....	۴.....
۳.۱۲. تقویت همکاریهای بین المللی در کنترل آلودگی ها.....	۴.....
۴. ساحه تطبیق پالیسی.....	۵.....
۵. ابزارهای کنترل آلودگی.....	۵.....
6. روش پالیسی.....	۶.....
۷. نکات کلیدی پالیسی.....	۷.....
۸. منابع آلودگی ها.....	۸.....
۹. انواع آلودگی ها.....	۹.....
۹.۱. آلودگی هوا.....	۹.....
۹.۱.۱. آلاینده های هوا و تاثیرات ناگوار آن.....	۱۰.....
۹.۱.۲. سلفر دای اکساید.....	۱۰.....
۹.۱.۳. نایتروجن دای اکساید.....	۱۰.....
۹.۱.۴. هایدرو کاربن ها.....	۱۰.....
۹.۱.۵. کاربن مونوکساید.....	۱۱.....

۹.۱.۵. ذرات معلق.....	۱۱
۹.۲. آلودگی آب.....	۱۲
۹.۳. آلودگی خاک.....	۱۳
۹.۳.۱. انواع مواد آلوده کننده خاک.....	۱۳
۱۰. عوامل عمده آلودگی ها.....	۱۴
۱۱. وضعیت کنونی آلودگی در کشور.....	۱۵
۱۲. پروسه پالیسی.....	۱۷
۱۲.۱. جوازدهی محیط زیستی.....	۱۷
۱۲.۲. شامل سازی در پروسه اداری ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی.....	۱۷
۱۲.۳. ثبت جوازنامه آلودگی در اداره ملی حفاظت محیط زیست.....	۱۸
۱۳. مدیریت آلاینده های هوا.....	۱۹
۱۳.۱. تخلیه فاضلاب.....	۱۹
۱۳.۲. تولید زباله.....	۱۹
۱۳.۳. مصرف انرژی.....	۱۹
۱۴. قواعد الزامی.....	۲۰
۱۵. ستندرد های ملی محیط زیستی.....	۲۰
۱۶. فعالیت های تولیدات پاک.....	۲۰
۱۷. تنظیم آلودگی منابع پراکنده.....	۲۱
۱۸. نظارت،تطبیق رعایت و تنفیذ.....	۲۲
۱۸.۱. مفتشین محیط زیستی.....	۲۲
۱۸.۲. حکم رعایت قواعد محیط زیستی.....	۲۲
۱۹. کنوانسیون های کیمیاوی.....	۲۳
۱۹.۱. کنوانسیون روتردام.....	۲۳
۱۹.۲. تعهدات افغانستان در قبال صادرات و واردات مواد کیمیاوی.....	۲۳
۱۹.۳. کنوانسیون ستاکهلم و اقدامات قانونی.....	۲۴
۱۹.۴. کنوانسیون باسل و اقدامات کنترولی.....	۲۵
۲۰. گاز اوزون.....	۲۷
۲۰.۱. تاثیرات مخرب لایه اوزون بالای محیط زیست.....	۲۷
۲۰.۲. برنامه ها برای کنترل و کاهش اوزون.....	۲۸
۲۱. اقدامات بعدی.....	۲۹
۲۱.۱. هماهنگی با ادارات سکتوری.....	۲۹
۲۱.۲. تجهیزات لابراتواری محیط زیستی.....	۲۹
۲۱.۳. ظرفیت سازی و آموزش دهی.....	۳۰
۲۱.۴. معلومات و همکاری.....	۳۰
۲۱.۵. ارزیابی و بازنگری پالیسی.....	۳۰
ضمیمه.....	۳۱

اختصارات

ADB	- بانک انکشاف آسیایی
ANDS	- استراتیژی انکشاف ملی افغانستان
BAT	- بهترین تکنالوژی قابل دسترس
CETP	- دستگاه تصفیۀ زباله های عام مایع
ESIA	- ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی
ELV	- حد مجاز مقدار انتشارات
EQO	- هدف کیفیت محیط زیستی
GBRS	- قواعد الزامی عمومی
MEAs	- توافقات چندین جانبه محیط زیستی
NEPA	- اداره ملی حفاظت محیط زیست
PBB	- پولی بروماینیتد بای فینایل
PCB	- پولی کلورینیتد بای فینایل
PCT	- پولی کلورینیتد ترفینایلز
PIC	- توافق مبنی بر اطلاع قبلی
POPs	- آلوده کننده های مقاوم عضوی
SMEs	- موسسات یا شرکت های متوسط و کوچک
UNEP	- پروگرام محیط زیست ملل متحد

پس منظر

حفاظت محیط زیست موضوعی است که در یک دهه اخیر مردم و دولت به آن توجه کرده اند و آغاز فعالیت اداره ملی حفاظت محیط زیست در سال ۱۳۸۴ یکی از اولین اقدامات دولت برای حفظ و نگهداری محیط زیست در کشور میباشد. این اداره به حیث اداره مستقل، مسئول انسجام و نظارت امور حفاظت و احیای محیط زیست بوده که مسئولیت طرح استراتیژی های محیط زیستی، پلان ها و پالیسی های محیط زیستی را برای بهبود وضعیت محیط زیست در سطح کشور به عهده دارد.

در کل پالیسی های محیط زیستی مبین تعهدات نهادها و سازمان ها به قوانین، مقررات، راهبردها و سایر پالیسی ها بوده که به مسایل محیط زیستی؛ آلودگی ها، مدیریت زباله ها و ایکوسیستم، حفاظت از تنوع حیات و منابع طبیعی، حیات وحش در حال انقراض و تغییرات اقلیمی رسیدگی مینمایند.

آلودگی های محیط زیستی یک چالش بزرگ برای همه کشورها و بخصوص افغانستان بوده که برای محار آنها نیاز به طرح برنامه ها و پالیسی های محیط زیستی دیده میشود.

به علت پایین بودن فرهنگ شهرنشینی، نبود زیربنای شهری، افزایش نفوس در شهرها... وضعیت محیط زیست افغانستان مانند بعضی کشورهای (منطقه) خوب و امیدوار کننده نیست. آلودگی های هوا و آب در شهر های بزرگ کشور به یک مشکل حاد محیطی تبدیل شده است. بنابر نبود وسایل و تجهیزات پیشرفته و کافی از چگونگی وضعیت آلودگی ها در کشور ارقام و معلومات دقیق در دسترس نمی باشد.

اداره ملی حفاظت محیط زیست در راستای تحقق اهداف استراتیژی انکشاف ملی افغانستان، استراتیژی ملی محیط زیستی برای مدت پنجسال (۱۳۸۷-۱۳۹۲) را به منظور رسیدگی به مسایل محیط زیستی در سطح کشور طرح و تطبیق نمود که در ادامه رسالت پالیسی سازی خویش، پالیسی ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی و پالیسی ملی تنظیم زباله ها را نیز طرح و تطبیق نموده و پس از پنجسال از مرحله تطبیق، اکنون در آستانه بازنگری آنها قرار دارد.

پالیسی کنترول و کاهش آلودگی ها با در نظر داشت وضعیت آلودگی ها و امکانات دست داشته، پس از مشورت و نظرخواهی از ادارات ذیربط دولتی، نهادها آموزشی و اکادمیک طرح و تدوین گردیده که در تطبیق آن نیز همکاری نهادهای یاد شده ضروری و مبرم پنداشته میشود.

داشتن یک محیط زیست سالم و بهبود در وضعیت محیط زیست کشور با توجه به وضعیت محیط زیست و چالش های محیط زیستی به سالها سعی و تلاش، همکاری و بسیج عمومی نیاز دارد.

مقدمه

افغانستان یک کشور محاط به خشکه بوده و دارای اقلیم خشک و نیمه خشک میباشد و در شهر های بزرگ آن به نسبت تراکم نفوس، نبود سیستم ترانسپورت عمومی شهری، نبود سرک های اسفالت شده و معیاری، از بین رفتن زمین های زراعتی و پوشش سبز، کمربند سبز، تردد وسایط دودزا، مصرف بی رویه مواد فوسیلی و سوخت بی کیفیت، حفاری چاه های سپتیک غیر معیاری (جاذب)، تخلیه غیر معیاری فاضلاب، نبود، پایین بودن سطح فرهنگ شهر نشینی، همه و همه باعث تخریب محیط زیست، آلودگی های هوا و آب های زیر زمینی و نیز تغییرات اقلیم در کشور گردیده است.

با توجه به اینکه آلودگی های آب، هوا و خاک یکی از معضلات حاد محیط زیستی بوده و از طرفی هم اداره ملی حفاظت محیط زیست مسئولیت حفاظت (آب، هوا و خاک) و جلوگیری از تخریب محیط زیست را به عهده دارد؛ به تدوین پالیسی ملی ای که دربرگیرنده تمام ابعاد آلودگی ها و راه های بیرون رفت آن باشد نیاز مبرم احساس میگردد.

منابع آلودگی محیط زیست متنوع بوده که در این پالیسی سعی بر آن شده است تا آلودگی ها و منابع آن به معرفی گرفته شود و سپس راه های جلوگیری، کنترل و کاهش آنها مشخص و پیش بینی گردد. پالیسی کنترل و کاهش آلودگی ها، بخشی از راهبرد تطبیقی مقرره کاهش و جلوگیری از آلودگی هوا و قانون محیط زیست بوده و در نوع خود اولین پالیسی محیط زیستی در افغانستان است که هدف آن سمت دهی اقدامات لازم کنترل و کاهش آلودگی ها می باشد. پالیسی متذکره یک پروسه مشارکتی و همگانی بوده که تطبیق آن مستلزم دخیل ساختن تمام سکتور های خصوصی و عامه و ارتقای ظرفیت میباشد.

همچنان این پالیسی یک سند حقوقی بوده که مشکلات و چالش های کنونی محیط زیستی مانند نبود آمار و ارقام دقیق، نا هماهنگی و نهادهای ضعیف را تشخیص کرده و در تدوین سند متذکره از مقرره ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی و تجارب سایر کشور های منطقه و آسیایی استفاده بعمل آمده است.

این سند علاوه بر آن شامل سفارشات و توصیه ها در مورد پروسیجرهای اداری برای کنترل و کاهش آلودگی ها و معرفی میکانیزم ها و ابزارهای لازم برای کنترل و کاهش آلودگی ها میباشد. سند متذکره یک سیستم جامع جواز دهی را جهت تقویت پروسیجر های ارزیابی اثرات محیط زیستی پیشنهاد مینماید.

همچنان چارچوبی را غرض تنظیم صنایع تولیدی کوچک و متوسط که تا حد زیادی باعث آلودگی محیط زیست میشوند، فراهم میسازد.

در این پالیسی، نخست دیدگاه پالیسی، اصول و حدود آن به شمول ساحات تحت پوشش آن که شامل آلودگی در منبع، آلودگی منابع پراکنده و تطبیق سه موافقتنامه بین المللی کیمیاوی میباشد، به بحث گرفته شده است. در قسمت دوم آن پروسه پالیسی که برای رسیدگی به جوانب مختلف آلودگی ها بکار برده میشود تشریح شده است و در قسمت سوم و آخر آن اقدامات بعدی که فعالیت ها و جهات مورد نیاز تطبیق پالیسی را تشخیص مینماید که شامل موضوعاتی از قبیل تقویت هماهنگی با ادارات سکتوری، ارتقای ظرفیت و تجهیزات مورد نیاز و تلاش های مشترک مورد نیاز می باشد.

۱. دیدگاه پالیسی، اصول و حدود تطبیق

۱.۱. دیدگاه

دیدگاه این پالیسی یک محیط زیست سالم برای زندگی نسل های فعلی و آینده از طریق وضع اقدامات مشخص نظارتی از منابع آلودگی ها، استفاده پایدار از منابع و کاهش اثرات سوء بالای محیط زیست میباشد.

۱.۲. هدف

هدف از طرح این پالیسی، کنترل و کاهش آلودگی های (آب، هوا و خاک) و ایجاد یک محیط زیست سالم و پاک در هماهنگی و همکاری سایر نهادهای، ادارات و وزارت های ذیربط است.

۱.۳. مقاصد

- مقاصد پالیسی کاهش و کنترل آلودگی ها قرار زیر است:
- ایجاد سیستم ثبت جوازدهی آلودگی و صنایع تولیدی و آلاینده ها؛
 - تجهیز اداره ملی حفاظت محیط زیست با دستگاه های بیشتر سنجش کیفیت آب، هوا، فاضلاب و خاک؛
 - شناسایی منابع آلاینده های محیط زیستی؛
 - شناسایی ابزارها و راه های جلوگیری، کاهش و کنترل آلودگی ها؛
 - طرح میکانیزم تطبیق مواد موافقتنامه های کیمیاوی؛

۲. شیوه های تطبیق پالیسی

تطبیق اجزای پالیسی پروسه مهم آنرا تشکیل می دهد. شیوه های تطبیق این پالیسی تلفیقی بوده، مشارکت و همکاری شهروندان، صاحبان صنایع آلاینده ها، نهاد های دولتی سکتوری و جوانب ذیدخل محیط زیستی را لازم داشته و نظارت و کنترل از تطبیق این پالیسی، مسئولیت اداره ملی حفاظت محیط زیست در همکاری با جوانب ذیدخل میباشد.

۳. اصول رهنمودی

۳.۱. جلوگیری از آلودگی قبل از وقوع

تجارب گذشته نشان داده است اقدامات پیشگیرانه جلوگیری از آلودگی های محیط زیستی، بهترین راهکار برای کنترل و کاهش آلودگی های محیط زیستی است. اقدامات پیشگیرانه جلوگیری از آلودگی هوا میتواند شامل؛ وضع قوانین و مقررات محیط زیستی بالای منابع آلاینده های سیار و ثابت، وضع تعرفه های مالی محیط زیستی، افزایش مالیات بالای مصرف کننده گان مواد فوسیلی، جایگزین ساختن انرژی های پاک بجای انرژی های فوسیلی، تغییر فرهنگ مصرف گرایی... است.

۳.۲. کنترل و جلوگیری از آلودگی در اولین مراحل

گرچه اقتصاد بلند ممکن است منتج به رسیدگی موثر تر به آلودگی ها گردد، ولی بسیار مهم است که در منبع اقدام شود. بطور مثال؛ خودداری از تخلیه مواد سمی و زیانبار در سیستم فاضلاب شهری یکی از راه های پیشگیری از آلودگی مورد نظر است. در مجموع، موادیکه تصفیه آن به طور موثر در پروسه های عام ممکن نباشد، باید تصفیه مقدماتی گردد. بهتر است که به منظور کاهش تولید زباله ها پروسه های صنایع بهبود یابند. بناءً، شیوه های کنترل آلودگی (کاهش مواد خام در پروسه های تولیدات داخل کارخانه ها و بازیافت محصولات زباله ها و غیره، باید نسبت به تصفیه در محل خروجی اولویت داده شود) طرح فلتر های جاذب جهت گازات خروجی در هر کارخانه ترتیب گردد. همچنان این اصل ایجاب میکند که در مرحله پلان گذاری تسهیلات یا فعالیت ها باید به نگرانی ها و مشکلات محیط زیستی توجه جدی صورت گیرد.

۳.۳. استفاده معقول و موثر از مواد و منابع طبیعی

استفاده از مواد خام، مواد بسته بندی شده، انرژی و غیره باید بطور موثر صورت گیرد. یک طریقه ای بهتر جلوگیری از آلودگی، آگاهی علمی به تولید کنندگان و مستهلکین است که از فعالیت های غیر موثر که منتج به تولید زباله یا افزایش آلودگی میشود، خودداری نمایند.

۳.۴. تطبیق اصول احتیاطی

استفاده از مواد و انتشار آن به محیط زیست تا حدی مجاز میباشد، مگر اینکه تحقیقات علمی، یک رابطه زیانبار و مخرب بین این مواد و آسیب احتمالی آن به محیط زیست را بطور واضح به اثبات رسانیده باشد. با آنهم، دریافت این گونه روابط مدت زیادی را در بر میگیرد، حتی در مواردیکه تحقیقات اولیه دلایل

واضح این گونه روابط را نشان میدهند. قبل از تهیه شواهد لازم، آسیب جدی به محیط زیست وارد خواهد شد.

۳.۵. شامل سازی مسایل محیط زیستی در پلانگذاری ها و پالیسی ها

شمولیت مسایل محیط زیستی در پلانگذاری ها، برنامه ها و پروژه ها اساس انکشاف پایدار را تشکیل می دهد. انکشاف پایدار بدون در نظر داشت نیازمندی های محیط زیستی و کنترل و تنظیم آلودگی ممکن نبوده و انکشاف اقتصادی و اجتماعی متصور نخواهد بود. لذا مسئولیت تنظیم و کنترل محیط زیست مربوط تمام ارگانهای ذیربط می باشد و مسایل محیط زیستی باید در تمام پلانگذاری ها، پروژه ها و برنامه ها به مثابه مسئله مهم و مشترک دخیل باشد.

۳.۶. مسئولیت ها

مسئولیت های مربوط به تهیه و ترتیب ستندرد ها و مقررات، آلوده کننده یا انجام دهنده خدمات، مانند جمع آوری و تخلیه زباله ها و تصفیه و تخلیه فاضلاب بسیار مهم پنداشته میشود. ادارات دولتی، غیر دولتی و سایر نهادها و مصرف کننده گان از جمله آلوده کننده گان به حساب میروند و مکلف به تعمیر اقدامات کنترولی و پیشگیرانه از آلودگی ها میباشند.

۳.۷. جبران خساره توسط آلوده کننده ها

آلوده کننده باید بداند که به اساس قوانین و مقررات محیط زیستی مصارف اقدامات جلوگیری، کنترل و کاهش آلودگی بالای آنها تحمیل میشود. البته هدف آن تغییر دادن روش ها است، مثلاً: استفاده از روشهایی که آسیب به محیط زیست وارد نکند و یا کمتر بالای محیط زیست آسیب وارد نماید. مطابق این اصل، باید آلوده کننده ها مصارف مالی برای تخلیه فاضلاب صنعتی، و سایر خسارات مربوط را متقبل شوند.

۳.۸. تطبیق ستندرد ها و مقررات

یکی از عناصر مهم در کنترل و کاهش آلودگی ها، تهیه و تطبیق ستندرد ها و مقررات محیط زیستی میباشد. این ستندرد ها و مقررات باید عملی و قابل تطبیق باشند.

۳.۹. دسترسی عامه به معلومات محیط زیستی

یکی از شیوه های مشارکتی بلند بردن سطح آگاهی عامه در مورد اهمیت محیط زیست و آلودگی های محیط زیستی و شیوه های کنترل و کاهش آلودگی ها از طریق رسانه های جمعی میباشد. از

جانبی تصامیم و فیصله ها باید در مورد چگونگی سهمگیری گروه ها، محصلین، محققین، فعالین محیط زیستی و سایر افراد تاثیر گذار در فعالیت های کنترل آلودگی در مشوره و تفاهم با مردم اتخاذ گردد. فراهم ساختن زمینه دسترسی آزاد مردم به معلومات توسط ادارات ذیربط محیط زیست و مالک فعالیت یک شرط اساسی برای مشارکت میباشد. دسترسی آزاد عامه به معلومات در تشویق مردم به تفاهم و ارایه پیشنهادات برای حل مشکلات محیط زیستی و آلودگی ها ممد واقع شده و از جانبی، دسترسی آزاد عامه به معلومات در سهمگیری گسترده مردم و شفافیت کمک خواهد نمود. آلوده کننده گان باید متقاعد گردند که تطبیق پالیسی تحت شرایط عادلانه و مناسب بالای تمام منابع و آلوده کنندگان یکسان است. شفافیت برای حکومت اعتبار بخشیده و آلوده کنندگان را به رعایت مقررات و ستندرد ها ملزم میسازد، همچنان شفافیت، زمینه ای سهم گیری جامعه مدنی را در اقدامات جلوگیری، کنترل و کاهش آلودگی ها مساعد ساخته و تشویق می نماید.

۳.۱۰. مدیریت موثر کنترل آلودگی

از اینکه منابع تخنیکی، بشری، مالی و نهادهای موجود برای کنترل آلودگی در افغانستان بسیار محدود است، بناً لازم است تا منابع متذکره مدیریت و تقویت گردیده و از آنها استفاده معقول و پایدار صورت گیرد، تا زمینه همکاری های کنترل آلودگی ها از طریق مدیریت مناسب در کشور میسر گردد.

۳.۱۱. تعادل و توازن بین ابزارهای اقتصادی و قانونی

فواید شیوه های قانونی برای کنترل آلودگی اینست که یک حد معقول را در مورد کاهش آلودگی پیش بینی می نماید و در مورد اینکه، کدام اهداف محیط زیستی و چه وقت میتواند حاصل گردد، به ادارات مسئول معلومات میدهد و ضرر عمده تطبیق شیوه قانونی، عدم اقتصادی بودن آن میباشد. یکی از مفیدیت های ابزارهای اقتصادی این است که برای آلوده کننده مشوقهایی را به منظور تغییر عادات و روش آنها تهیه و همچنان تمویل منابع مالی را برای فعالیتهای کنترل آلودگی فراهم می کند.

۳.۱۲. تقویت همکاریهای بین المللی در کنترل آلودگی ها

الحاق افغانستان در موافقتنامه های بین المللی محیط زیستی، فرصت ها و منفعت های زیادی داشته است که از آن جمله، موافقتنامه ها به کشور های عضو در حال انکشاف زمینه دستیابی به کمک ها و همکاری های تخنیکی و مالی بین المللی را جهت سرمایه گذاری فراهم میسازد. افغانستان میتواند از تجارب علمی و الگوهای کنترل آلودگی سایر کشورها استفاده نماید که ارتباطات علمی و تخنیکی را میان

آلودگی ها، اثرات سوء و منابع مصارف ایجاد نموده اند و دولت جمهوری اسلامی افغانستان میتواند با در نظر داشت شرایط موجود از تجارب و نتایج کشورهای متذکره استفاده معقول نماید.

۴. ساحه تطبیق پالیسی

این پالیسی اساس طرح و تطبیق مقررات و ستندرد های لازم را برای کنترول و تنظیم تخلیه آلوده کننده ها به محیط، طبق قانون محیط زیست، ارایه مینماید. "تخلیه" به معنی پراکنده کردن، دور کردن، در محل قرار دادن یا انتشار مواد آلوده کننده در محیط بوده که بطور مستقیم یا غیر مستقیم، ثابت یا متحرک، قصدی یا غیر قصدی از هر نقطه ای که باشد، صورت میگیرد.

با در نظر داشت تعریف قانونی "تخلیه" این پالیسی باید به آلودگی ها از منبع ثابت و سیار رسیدگی نماید. در حالیکه منابع اقتصادی در بعضی مواقع برای رسیدگی به آلودگی روی دست گرفته میشوند، در مورد اولی، تاکید بالای جواز آلاینده های یک منبع ثابت معتبر ترین شیوه پالیسی برای افغانستان میباشد. اما یک شیوه عمومی اتکاء به ستندرد، برای کنترول آلودگی از منبع پراکنده یا سیار نیز در نظر گرفته میشود.

ساحه تطبیق این پالیسی که در فصل های سوم، چهارم و هشتم قانون محیط زیست و همچنان در مقرر ارزایی اثرات محیط زیستی و اجتماعی، مقرر کنترول مواد مخرب لایه اوزون، مقرر کاهش و جلوگیری از آلودگی هوا، مقرر کاهش و جلوگیری از آلودگی صوتی، مقرر کنترول کیفیت آب و مقرر تنظیم زباله های طبی تصریح شده است؛ اساساً نقش نهاد ها و اداره تنظیم جواز های کنترول آلودگی را احتوا میکند که در اسناد تقنینی فوق الذکر صراحت دارد.

۵. ابزارهای کنترول آلودگی

شیوه های کنترول آلودگی باید با مقرر ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی انطباق داشته باشد. چنانچه تعداد زیادی از فعالیت های ممنوعه که در مقرر متذکره درج اند، شامل آلوده کننده های احتمالی منبع ثابت می باشد. بنابراین، برای موثریت کنترول آلودگی در افغانستان، لازم دانسته میشود که اجرای جوازنامه های کنترول آلودگی برای فراهم سازی تسهیلات جدید یکجا با پروسیجرهای اداری مقرر ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی عملی شوند. به منظور تعیین صنایع آلوده کننده فهرست دسته بندی شده "ضمیمه ۱" مقرر ارزایی اثرات محیط زیستی و اجتماعی، در دو کتگوری تنظیم گردیده است.

برای فعالیت های که احتمال تخلیه از آن پیش بینی شده و تحت پروسیجر های ارزیابی اثرات محیط زیستی قرار نمی گیرد، پایین تر از حد نهایی ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی یا در فهرست دسته-بندی های (کتگوری ۱ و کتگوری ۲) فعالیت های ارزیابی اثرات محیط زیستی نباشد؛ پروسیجر های جواز دهی آن تطبیق خواهد شد.

جوازدهی کنترل و کاهش آلودگی (اجازه نامه) سندی است که بالای آلوده کننده های موجود و همچنان پروژه های جدید تطبیق میشود. اجازه نامه مذکور مکمل ارزیابی اثرات محیط زیستی در کنترل آلودگی پروژه های جدید از طریق وضع نمودن شرایط، عملی می گردد. ترجیحاً، به تمام کتگوری ها باید جوازنامه داده شود اما پروسه شامل ساختن آلوده کننده های موجود در چوکات قانون، باید بعد از مشورت، غور و بررسی دقیق ادارات ذیربط حکومتی با مالکین صنایع انجام گیرد.

با در نظر داشت امکانات و ظرفیت پایین تکنیکی در کشور، میتوان از ستندرد های مبتنی بر تکنالوژی جدید که از مصارف اضافی جلوگیری می نماید، استفاده نمود. هدف استفاده از ستندردها این است که تمام آلوده کننده ها، مکلف به رعایت ستندرد می باشند.

اجازه نامه ها باید دارای شرایطی باشد که از طریق اقدامات تکنیکی امکان پذیر باشد، تا آلوده کننده-گان قادر به استفاده از وسایل بدیل گردند، بشرطی که کاهش آلودگی را حد اقل مساوی با سطح مجاز فراهم نمایند.

تطبیق و اجرای پروسه جواز دهی و ستندردها مستلزم پشتیبانی حمایت قانونی، منابع انسانی، تکنیکی و مسلکی، ابزارهای نظارتی، تسهیلات لابراتواری و منابع کافی مالی می باشد. جوازدهی اساس تطبیق جرمه های نقدی را تشکیل میدهد که مطابق قانون عملی میگردد.

۶. روش پالیسی

روش پالیسی کنترل و کاهش آلودگی باید انعطاف پذیر باشد و مطابق به قانون و مقررات محیط زیستی به آن رسیدگی صورت گیرد. اداره ملی حفاظت محیط زیست یگانه مسئول کنترل آلودگی ها در سطح کشور است. این اداره مکلف خواهد بود که یک پروسه اداری را برای فراهم سازی تسهیلات جدید و ظرفیت کاهش و جلوگیری از آلودگی ها را ایجاد نماید. برای رسیدن به این هدف به اجراآت در مطابقت به پروسه ارزیابی اثرات محیط زیستی و اجتماعی و نظارت دوامدار نیاز است.

۷. نکات کلیدی پالیسی

موارد مهم پالیسی ملی کنترل و کاهش آلودگی ها بطور خلاصه، با در نظر داشت شرایط موجود، بررسی های تخنیکی قبلی و فعلی و قانون و مقررات محیط زیستی قرار ذیل است:

- اداره ملی حفاظت محیط زیست باید در همکاری و تشریک مساعی وزارت ها و ادارات ذیربط، یگانه مسئول صدور جوازنامه تخلیه آلوده کننده ها در مرکز و ولایات باشد.
- به منظور تهیه تصدیق نامه و رعایت شرایط جوازنامه به ایجاد یک سیستم منسجم همنا با طرز العمل های مقرر ارزیابی اثرات محیطی و اجتماعی نیاز است.
- در عوض صدور انفرادی جوازنامه برای فعالیت پروژه های کوچک و متوسط، به صدور رهنمود و طرز العمل واحد به تفکیک فعالیت های اصناف اقدام شود. این سیستم را میتوان با تطبیق رهنمودهای تکنالوژی های بهتر موجود ایجاد کرد که در نتیجه باعث کاهش مصارف و آلودگی محیط زیستی میشود.
- جوازنامه های کنترل آلودگی، معیار های ملی و بین المللی پذیرفته شده محیط زیستی را مطابق به فعالیت در نظر داشته باشد.
- در صورتیکه تطبیق رهنمودهای بهترین تکنالوژی قابل دسترس بالای تسهیلات خدمات عمومی، مثلاً: دستگاه های تصفیه فاضلاب شهری ناممکن باشد، باید معیارهای قابل تطبیق برای این تأسیسات تهیه و تطبیق گردد.
- برای صنایع نسبتاً بزرگ، جوازنامه های کنترل آلودگی باید بر اساس میزان اثرات آلودگی و نیز مقدار انتشارات صادر گردد تا از انتشار بیش از حد آلاینده جلوگیری گردد. این امر تا حد زیادی به معلومات در مورد شرایط محیطی وابسته میباشد.
- پروسه جوازدهی باید شفاف و آسان باشد، تا امکان آگاهی مالکین مربوط و سایر اشخاص در مورد چگونگی تصمیم گیری و صدور جوازنامه ها فراهم گردد.
- در جهت توسعه صنعت پایدار و تاسیس پارک های صنعتی در ولایات کابل، ننگرهار، هرات و کندهار اقدامات و تلاش های لازم صورت گرفته است، و به هدف حمایت از توسعه پایدار و حفاظت محیط زیست در کشور در تاسیس پارک های صنعتی موارد آتی مدنظر گرفته شود:
 - داشتن جوازنامه محیط زیستی؛
 - داشتن دستگاه عمومی تصفیه فاضلاب؛
 - موجودیت سیستم مدیریت زباله های جامد؛
 - داشتن ساحات سبز،

- تأسیساتی که بالذات دارای آلودگی کمتر است و نیاز به اقدامات کاهش آلودگی ندارد، باید در اداره ملی حفاظت محیط زیست نیز ثبت و راجستر گردد. اداره ملی حفاظت محیط زیست باید از موجودیت همچو تأسیسات آگاهی و اطلاعات دقیق داشته و ثبت آن به کمترین وقت و هزینه اداری باید الزامی شود.
- جمع آوری معلومات و ایجاد یک بانک معلوماتی (دیتابیس) دقیق به هدف تطبیق موثر پالیسی کنترل آلودگی، خیلی مهم خواهد بود. تحقق این امر به همکاری دقیق وزارت تجارت و صنایع، منحصیث مرجع اجرائیوی مسئول تنظیم انکشاف صنایع نیاز خواهد بود.
- برای منابع پراکنده آلودگی، اداره ملی حفاظت محیط زیست در همکاری با ادارات ذیربط مسئول طرح اهداف کیفیت محیط زیستی است. بنأ هر نوع فعالیت مخرب محیط زیستی که از طرف ارگانه‌های ذیربط صورت می‌گیرد باید تابع مقررات و پالیسی‌های محیط زیستی باشد.
- برای انجام فعالیت‌های کنترل و کاهش آلودگی‌ها، افغانستان باید در مطابقت به کنوانسیون‌های بین‌المللی محیط زیستی (باسل، روتردام، ستاکهلم و میناماتا) عمل نماید. تطبیق این کنوانسیون‌ها، افغانستان را در مدیریت و تنظیم مواد کیمیایی و مواد پرخطر و آلاینده‌های مقاوم عضوی کمک خواهد کرد.

یکی از بخش‌های مهم این پالیسی، حصول معلومات در رابطه به صنایع کشور است. این کار اجرای یک سروی جامع را در تمام شهرهای عمده افغانستان ایجاب مینماید. وزارت تجارت و صنایع در مورد صنایع فعال در داخل پارک‌های صنعتی و خارج از آن معلومات لازم را با اداره ملی حفاظت محیط زیست شریک سازد.

۸. منابع آلودگی‌ها

منابع آلودگی در کل شامل دو بخش میباشد:

- منابع آلودگی ثابت (Point Source Pollutions)
 - منابع آلودگی متحرک یا غیر ثابت (Non Point Source Pollutions)
- منابع ثابت عبارت از منابعی است که بطور عموم در یک مکان ثابت قرار داشته و باعث به وجود آمدن آلودگی میشوند، مانند:
- استخراج معادن؛
 - فابریکات تولیدی و صنعتی؛
 - مراکز تصفیه تیل؛

- فابریکات برق حرارتی؛
- دستگاه های مرکز گرمی؛
- ولدنگ کاری؛
- سوخت بی کیفیت هتل ها و رستوران ها؛
- داشهای خشت پزی؛
- ریگریشن ها،
- فابریکات قیر؛
- پمپ استیشن های مواد نفتی؛
- دستگاه های شستشوی موتر و قالین؛

منابع غیر ثابت یا متحرک عبارت از منابعی است که انتشار آن از یک منبع واحد و تعریف شده نبوده و نیز از یک جای به جای دیگر قابل انتقال باشد، مانند:

- تردد وسایط ترانسپورتی؛
- سرک ها و کوچه های خامه؛
- تخلیه فاضلاب ها و ذباله ها؛
- فعالیت جنراتورها؛
- کودهای کیمیاوی و آفت کش ها؛
- فعالیت های مالداري؛

۹. انواع آلودگی ها

این پالیسی به منظور کاهش و جلوگیری از آلودگی های آب، خاک و هوا وضع گردیده است که برای معلومات بیشتر در مورد هر کدام آن مختصراً بحث مینمائیم.

۹.۱. آلودگی هوا

آلودگی هوا عبارت است از وجود هر نوع آلاینده اعم از جامد، مایع، گاز و یا تشعشع در هوا که کیفیت زندگی را برای انسان و دیگر جانداران به خطر اندازد، و یا به عبارت دیگر هر ماده ای که وارد هوا شود و خواص فیزیکی، کیمیاوی و زیستی آنرا تغییر دهد، آلودگی هوا نامیده میشود. آلودگی هوا یکی از مشکلاتی میباشد که از زمانه های قدیم موجود بوده و با پیشرفت صنعت در جهان روز به روز به آن افزوده میشود. ارزیابی های تاثیرات صحتی آلودگی هوا بالای صحت انسان، ارتباط نزدیک بین معروض بودن به هوای آلوده و خطرات آن در صحت انسان ها را آشکار میسازد که این آلودگی ها باعث متاثر ساختن فعالیت چشم، سیستم تنفسی، سیستم عصبی و غیره اعضای بدن انسان و نیز حیوانات میگردد.

منشأ آلودگی هوا معمولاً وسایل حرارتی صنعتی، خانگی، وسایط نقلیه، انفجارات، باده‌ها و آتشفشانها میباشد. احتراق ذغال سنگ، چوب و مواد نفتی باعث پراگنده شدن گازات مضرى چون نایتروجن اکساید، سلفر دای اکساید، کاربن دای اکساید، کاربن مونواکساید و نیز گرد و غبار و هایدروکاربن ها در هوا میگردد.

۹.۱.۱. آلاینده های هوا و تاثیرات ناگوار آن

آلاینده های هوا از منابع ثابت به پنج بخش که عبارت از سلفر دای اکساید، نایتروجن دای اکساید، هایدرو کاربن ها، کاربن مونوکساید و ذرات معلق در هوا میباشد، تقسیم میشود:

۹.۱.۲. سلفر دای اکساید

این گاز از اثر سوخت ذغال سنگ و سوخت های فوسیلی انتشار یافته که حتی در غلظت های بسیار کم موجب اختلال در عملکرد سیستم عصبی، تحریک غشای مخاطی دستگاه تنفسی، نفس تنگی، افزایش مقاومت ریه به جریان هوا، درد در ناحیه سینه، گاهی ریزش خون از بینی، اثرات بر سیستم هاضمه، تحریک چشم، افزایش ضربان قلب، افزایش سرعت حرکات تنفسی، گسترش بیماری های مزمن ریوی بخصوص برانشیت، سرفه و کاهش سرعت تنفسی میگردد. همچنین خون افرادی که در معرض این گاز قرار گرفته اند نشان میدهد که این گاز، عامل انتقال وراثت را مختل میکند و از رشد برخی از کرومات سفید خون جلوگیری میکند که در نتیجه سیستم دفاعی بدن ضعیف میگردد.

۹.۱.۳. نایتروجن دای اکساید

این گاز از مصرف نفت و ذغال سنگ به وجود می آید که در تراکم بسیار پایین ممکن است میزان رشد نباتات را کاهش دهد، ولی در تراکم زیاد بر بافت های برگ نباتات و عملیه ترکیب ضیایی (فوتوسنتز) تاثیر میگذارد و سبب خشک شدن آن میشود. تاثیر سوء نایتروجن دای اکساید بالای پستانداران و از جمله انسانها شامل ناراحتی های مختلف از جمله آسیب به چشم و سیستم تنفسی دارد.

۹.۱.۴. هایدرو کاربن ها

هایدروکاربن ها از خانواده آلکانها بوده و ترکیبی از دو عنصر هایدروجن و کاربن می باشند. هایدروکاربن ها شامل نفت خام، پترول، دیزل، نفت سنگین و دیگر مایعات بوده که انتشار آن در زمین باعث ملوث شدن آب های زیرزمینی و سوختاندن آکسیجن و تولید مرکبات کاربن دای اکساید، کاربن مونو اکساید، نایتروجن اکساید، سلفردای اکساید و غیره گازات که باعث آلودگی های محیط زیستی و بیمارهای تنفسی و سرفه در افراد در معرض قرار گرفته شده میشود.

۹.۱.۵. کاربن مونوکساید

کاربن مونوکساید یک گاز بی رنگ، بی بو و سمی است و زمانی که فرد در معرض این ماده کشنده قرار گیرد، بویایی و مزه این ماده سمی را احساس نمیکند. کاربن مونوکساید از دود وسایط نقلیه، ذغال سنگ، چوب، مصرف تنباکو ... انتشار میابد و در معرض بودن کم آن باعث خستگی و کسالت و سینه دردی در افراد سرطانی میشود و میزان بیش از حد آن، منتج به مرگ این دسته از افراد میشود. به دلیل رویت نشدن کاربن مونوکساید، این ماده به نام قاتل خاموش نیز یاد میشود.

تاثیرات سوء کاربن مونوکساید بستگی به سن، صحت و مدتی که فردی در معرض قرار گرفته متفاوت بوده و باعث سردردی، اختلال در سیستم بینایی، سرگیچی، تب و گلو دردی، حالت تهوع و کاهش عملکرد مغز در فرد میشود. ازجانبی هم، مقدار گاز CO باخون انسان تعامل نموده به عوض هیموگلوبین اوکسی هیموگلوبین را میسازد و ترکیبات سرخ خون را عوض مینماید.

۹.۱.۵. ذرات معلق

هر ماده ای که از یک مالیکول بزرگ تر و از ۵۰۰ میکرون کوچکتر باشد، ذره معلق نامیده میشود. از جمله ذرات معلق در هوا، عنصر سرب و سیماب است که بیشتر از طریق تنفس وارد شش میشود و قابلیت پمپ کردن آکسیجن در خون را کاهش میدهد که درآن صورت اکسیجن کافی به مغز نرسیده و این نارسایی در کودکان میتواند منجر به عقب ماندگی ذهنی شود و همچنان برای دستگاه خون ساز گرده و مجرای ادرار مضر بوده و در کل آثار زیانباری از قبیل سردردی، ضعف، سستی، بی اشتها، کم خونی و اختلالات تنفسی را بوجود می آورد.

جدول آلاینده های هوا و تاثیرات آن

شماره	آلاینده	منابع اساسی	تأثیرات عمده بالای آلودگی هوا و تغییرات اقلیمی
۱	سلفردای اکساید	احتراق تیل های فوسیلی مانند احتراقات در صنعت، منازل رهائشی، کشتی رانی، تولید برق و غیره	• صدمه به صحت انسانی که باعث تشکیل مواد مایع دومی (سلفیت ها) گردیده و باعث سردردی میشود • در اسیدی سازی اکوسیستم های حساس سهم میگیرد
۲	اکساید نایتروجن (NO) و نایتروجن دای اکساید	احتراق تیل های فوسیلی، ترانسپورت جاده، کشتی رانی و تولید برق	• به صحت انسان صدمه میرساند • باعث پیشرفت در تشکیل اوزون میگردد که میتواند انسان و اکوسیستم را متاثر ساخته و همچنان باعث تولید گاز گلخانه ای شود. • باعث تشکیل ذرات کوچک دومی (نایتریت) میگردد که صحت را متاثر ساخته و باعث سردی هوا نیز میگردد
۳	امونیا (NH ₃)	زارعت، عموماً تولید و تنظیم کودها و دوغاب ها در فارم های حیوانی	• صحت انسان را متاثر ساخته و باعث سردی هوا میگردد • در اسیدی سازی اکوسیستم های حساس سهم میگیرد
۴	نایترس اکساید (N ₂ O)	احتراق بایوماس، کودهای نایتروجن دار و فاضلاب	باعث تولید گاز گلخانه ای میشود
۵	ذرات کوچک (PM)	پروسه های احتراقی صنعتی و ترانسپورت طوفان های ریگی	صحت انسان را متاثر ساخته و سهم گیری نا مناسب در تقویه تشعشعی دارد
۶	اوزون (O ₃)	تعامل مواد کیمیاوی در هوای اکساید نایتروجن دارد و هایدروکاربن ها	• صحت انسانها و زراعت را متاثر میسازد • باعث تولید گاز گلخانه ای میشود
۷	کاربن دای اکساید (CO ₂)	تمام پروسه های احتراقی	باعث تولید گاز گلخانه ای میشود

۹.۲. آلودگی آب

آب بعد از هوا مهمترین و ضروری ترین ماده حیاتی بوده و بقای موجودات زنده بشمول انسانها به آن بستگی دارد که بیش از سه چهارم حصه کره زمین را آب پوشانیده اما به دلیل نمکی و شوری، تنها سه درصد بشمول یک درصد آب های سطحی جهان شیرین است که تمامی نیاز های انسانها، گیاهان و نباتات ساکن در این کره از همین مقدار آب تامین میشود و عمل نمک زدایی و شیرین ساختن آب های شور به تکنالوژی و هزینه بالا نیاز است که از توان کشورهای کمتر توسعه یافته به ویژه افغانستان بدور است.

هرگاه اجسام خارجی در آب داخل شود و از این طریق کیفیت یا خواص فیزیکی، کیمیاوی و بیولوژیکی آنرا تغییر دهد آلودگی آب نامیده میشود. افزایش پدیده شهر نیشنی، رشد نفوس و صنعتی شدن و حفاری چاه های متعدد و خودسر آب و نبود سیستم آبرسانی واحد از یک طرف باعث مصرف بی رویه از منابع آبی گردیده و از طرف دیگر، فاضلاب های شهری، آب های شیرین و پاک را ملوث و ضایع میسازد. همچنین تغییرات اقلیم و خشکسالی های پی در پی نیز نقش عمده در کم آبی و کاهش و آلودگی آب های سطحی و زیر زمینی داشته که در دراز مدت حیات و سلامت انسان و دیگر موجودات زنده را به خطر مواجه ساخته و باعث مشکلات و بحران کم آبی و مهاجرت های زیست محیطی خواهد شد.

به اساس گزارش سازمان صحتی جهان، میزان دسترسی مردم افغانستان به آب آشامیدنی صحتی ۶۵ درصد اعلام شده است که این رقم نشان میدهد که قسمت زیادی از جمعیت کشور به آب آشامیدنی بهداشتی دسترسی ندارد.

اداره ملی حفاظت محیط زیست به اساس قانون آب و مقررہ کنترول و مراقبت کیفیت آب، مسئولیت نظارت از کیفیت آب در کشور را به عہدہ دارد کہ به هدف نظارت و مراقبت و تعیین کیفیت آب، دستگاه های سنجش کیفیت آب را تہیہ کردہ است تا کیفیت آب آشامیدنی مطابق شاخص های ستندرد ملی کیفیت آب آشامیدنی باشد.

به اساس تحقیقات و آمارها، در حال حاضر ۴۰ درصد آب های زیر زمینی در کابل غیر بهداشتی است؛ با این وجود مردم ناچار اند از آن برای آشامیدن و شستشو استفاده کنند. نبود سیستم فاضلاب شهری عامل اصلی آلودہ شدن آب های زیر زمینی عنوان میشود.

به اساس پالیسی ملی مراقبت از کیفیت آب، عناصر و آلاینده های آبی (آب های سطحی و زیر زمینی) شناسایی و تعریف شدہ و اداره ملی حفاظت محیط زیست با همکاری سایر ادارات و نهاد های ذیربط برای جلوگیری از آلودہ شدن آب های (سطحی و زیرزمینی) مطابق آن اقدام نماید.

اگر نہادہای ذیربط برای ساخت شبکه فاضلاب سراسر کابل و سایر شہرها اقدام نکنند، تا چند سال آیندہ بخش اعظم آب های زیر زمینی در شہرہای بزرگ به ویژه کابل، پایتخت افغانستان آلودہ خواہد شد.

۹.۳. آلودگی خاک

ہرگونہ تغییر در ویژگی های اجزای تشکیل دہندہ خاک به طوری کہ استفادہ از آن ناممکن گردد، آلودگی خاک نامیدہ می شود. خاک اساس ہستی، تولید و انبار مواد خام است و نقش بسیار مهمی در زندگی انسان ایفا می کند. حفاظت خاک به عنوان یک وظیفہ سیاست محیطی مانند آب و ہوا واجب و ضروری می باشد.

خاک منبع درآمد و تولید و اساس تمدن مادی است، حفظ خاک همانند حفظ آب و ہوا ضروری می باشد. خاک روز بہ روز بہ قبرستان مواد زیانبخش و دریافت کنندہ مواد زیان آور تبدیل میشود و نیز بیشتر از آب و ہوا بر بار آلودگی خاک افزودہ می شود و تاسیسات شہری و صنعتی مقدار زیادی از خاک را آلودہ و تبدیل بہ خاک مردہ می سازد.

۹.۳.۱. انواع مواد آلودہ کنندہ خاک

ترکیبات معدنی حاوی جیوہ، کادیم، سرب، آرسنیک، نیکل، روی، منگنیز و فلورین موجب آلودگی خاک می شوند. ترکیبات حاوی آرسنیک و کادیم بسیار سمی ہستند. ترکیبات حاوی بر، مس، جیوہ، سرت، فلورین و منگنز نسبتاً سمی میباشند. بہ کارگیری تکنالوژی مدرن از عوامل موثر در بروز آلودگی محیط ناشی از کاربرد اینگونہ ترکیبات بہ شمار می آید. در اثر سوزاندن مواد نفتی و فعالیت کارخانہ جات ذوب فلز مقادیر زیادی از عناصر سمی وارد اتمسفر شدہ کہ می توانند بر روی نباتات و خاک نشستہ و اثر مخرب بگذارد.

سرب از طریق احتراق بنزین در وسایل نقلیه موتوری و سوزانیدن زغال سنگ وارد اتمسفر می شود و در مواقع بارندگی و ریزش برف بر روی خاک نشست می کند. یکی از نگرانی های مهم امروز بشر آلودگی زمین های زراعتی با انواع آلاینده های کیمیاوی، مخصوصاً فلزات سنگین است که از جمله چالش های مهم توسعه کشاورزی و در نتیجه توسعه روستایی به شمار می رود. این آلاینده ها با استفاده از انواع کودهای آلی کیمیاوی، پساب های شهری، آفت کش ها، حشره کش ها، علف-کش ها و بسیاری دیگر از فعالیت های زراعتی که به طور محلی بر خاک اثر می گذارند. مواردی که سبب آلودگی خاک می گردد ذیلاً به آن اشاره می گردد:

آلودگی صنعتی

دود کارخانه ها و سوخت موتورها که حاوی ترکیبات سربی و گوگردی میباشد، ابتدا به صورت گاز یا دود به هوا می رود و بعداً توسط باران و برف یا بر اثر قوه جاذبه سقوط کرده وارد خاک می شود و آن را آلوده می کند. همچنان فاضلاب ها و مواد زاید صنعتی که از کارخانه ها خارج و به نحوی وارد زمین می شود، سبب آلودگی خاک می گردد.

آلودگی خاک از طریق زباله ها و فاضلاب های شهری

زباله های کلینیکی به علت کارهای تخصصی که در شفاخانه ها انجام می پذیرد آلودگی های متعددی را از قبیل آلودگی های بیولوژیکی، آلودگی های رادیو اکتیوی همانند یک بمب میکروبی متحرک باعث آلودگی خاک میشود. زباله ها و فاضلاب های شهری نیز تاثیر بسزایی در آلودگی خاک دارند مانند بطری ها و قوطی های پلاستی، فضولات خانگی و غیره.

آلودگی از طریق مواد مورد استعمال در زراعت

مصرف بی رویه و نامناسب کود های کیمیاوی، استعمال حشره کش ها در بسیاری از موارد خاک را به خطر انداخته و خواص فیزیکی و کیمیاوی آن را به هم می زند.

۱۰. عوامل عمده آلودگی ها

تحقیقاتی که توسط اداره ملی حفاظت محیط زیست صورت گرفته است، نشان میدهد که عوامل عمده آلودگی ها در کشور:

- نبود سرک های اسفالت شده و کوچه های معیاری در برخی از ساحات شهر؛
- نبود ساحات سبز؛
- عدم رعایت فرهنگ شهر نشینی؛
- نبود سیستم ترانسپورت عمومی شهری و تردد وسایط کهنه و دودزا در سطح شهرها،
- تراکم بیش از حد نفوس در شهرها؛

- نبود شبکه بازیافت زباله و انباشته شدن زباله های شهری؛
- فعالیت فابریکات تولیدی در داخل شهرها؛
- ورود و مصرف مواد نفتی بی کیفیت
- نبود شبکه کانالیزاسیون شهری؛
- و مصرف بی رویه انرژی فوسیلی (ذغال سنگ، نفت، گاز، چوب) در منازل رهایشی، تاسیسات عامه و فابریکات کوچک و بزرگ تولیدی، داش های خشت پزی، حمام ها، سقاوه ها ...میباشد.

۱۱. وضعیت کنونی آلودگی در کشور

آلودگی محیط زیستی امروز یکی از چالش ها و بحران جدی برای بسیاری از شهر های بزرگ جهان به شمول شهرهای بزرگ افغانستان بشمار می رود که نیازمند تدابیر پیشگرانه در خصوص طرح پلان ها، استراتیژی ها، برنامه ها و پالیسی های محیط زیستی می باشد که طرح پالیسی کنترل و کاهش آلودگی ها نیز در همین راستا می باشد.

به اساس ستندرد ملی کیفیت هوا برای افغانستان، اوسط حجم پارامتر PM10، ۱۵۰ میکرون در هر متر مکعب تعیین شده است، اما بطور نمونه ارقام حاصل شده از دستگاه تثبیت کیفیت هوا در ناحیه چهارم شهر کابل نشان میدهد که طور اوسط در سال ۱۳۹۳ کیفیت هوای شهر کابل ۲۳۳ میکرون در هر متر مکعب بوده است که با توجه به فصول سال و گردش ریزگردها، کیفیت هوا در هر ساحه متغیر می باشد. بدین اساس، برای سنجش کیفیت هوا نیاز جدی به دستگاه های متعددی می باشد که در چندین نقطه شهر کابل و دیگر شهر های بزرگ افغانستان طور ثابت و سیار نصب گردد تا کیفیت هوا در ساحات مختلف بصورت دقیق سنجش گردد.

جدول اصناف با مواد مصرفی آن به اساس ارزیابی سال ۱۳۹۴ در تمام کشور

شماره	نوع فعالیت	تعداد مجموعی	نوعیت مواد سوخت به فیصدی		
			گاز مایع	چوب	ذغال سنگ
۱	حمام	۱۱۹۲	۱۸٪	۴۳٪	۳۹٪
۲	سقا به	۷۵۹	۵۱٪	۴۹٪	۰
۳	رستوران	۳۴۳۶	۵۴.۵۰٪	۴۵.۵۰٪	۰
۴	خبازی	۴۹۹۰	۷۵.۲۰٪	۲۴.۸۰٪	۰
۵	سالون عروسی	۲۳۶	۶۹٪	۳۱٪	۰

جدول ارقام فعالیت های عمده اثرگذار بالای محیط زیست در سطح کشور در سال ۱۳۹۴

شماره	نوع فعالیت	تعداد مجموعی
۱	فعالیت های تولیدی و صنعتی	۱۴۵۷
۲	شفاخانه ها و کلینیک های شخصی و دولتی	۲۱۸۲
۳	مارکیت ها و مندوی ها	۲۰۳۶
۴	کوره های خشت پزی	۱۱۴۷
۵	کشتار گاه ها	۹۴
۶	فارم های زراعتی/حیوانی	۲۵۰۵
۷	ریگریشن ها	۲۲۶
۸	قصابی ها	۴۲۰۸
۹	بلند منزل ها	۳۰۱۰
۱۰	وسایط نقلیه تیز رفتار	۴۶۸۹۸۳
۱۱	بس ها و وسایط باربری سبک و سنگین	۱۴۲۹۴۸

قابل ذکر است که ارقام ارائه شده در مورد وسایط نقلیه نشان دهنده تعداد وسایطی میباشد که ثبت گردیده و دارای جواز اند، در حالیکه تعداد زیادی از وسایط ثبت ترافیک نبوده و در شهر ها تردد دارند که موجودیت آنها باعث آلودگی هوا میگردد.

۱۲. پروسه پالیسی

به تأسی از احکام قانون محیط زیست، مقرر ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی و بررسی های قبلی کنترل آلودگی که شامل فعالیت های تنظیم شده کوچک و بزرگ میگردد، از طریق پروسه های ذیل به آن رسیدگی صورت میگیرد:

۱. جوازدهی برای آلاینده های ثابت؛
۲. تنظیم آلاینده های منابع سیار؛
۳. فعالیت های نظارت، رعایت و تنفیذ؛
۴. توافقنامه های چندین جانبه محیط زیستی.

۱۲.۱. جوازدهی محیط زیستی

مدیریت و توسعه جوازدهی اصل مهم سیستم مدیریت محیط زیستی میباشد که در چارچوب قانون و مقررات محیط زیستی، پیش بینی گردیده است. ثبت جوازدهی یک قدم مهم در پروسه جوازدهی بوده و زمینه دسته بندی فعالیت ها را در کتگوری ارزایی اثرات محیط زیستی مهیا میسازد. حد مجاز برای تأسیسات دارای تأثیر مخرب کم، یک امتیاز مهم میباشد که در پروسه ثبت باید بخوبی تحلیل و شناسایی شود. فعالیت های صنعتی، تولیدی و خدماتی که کمترین تأثیرات بالای محیط زیست را دارا بوده و شامل جوازدهی کنترل آلودگی نمیکرد، نیز در اداره ملی حفاظت محیط زیست ثبت گردد.

۱۲.۲. شامل سازی در پروسه اداری ارزایی اثرات محیط زیستی و اجتماعی

طوریکه قبلاً ذکر گردید، رابطه بین ایجاد تأسیسات جدید و آلودگی، بر نوعیت کارخانه خواهد بود که تأسیس میگردد. در ضمیمه ۱ این پالیسی چگونگی مطابقت کتگوری های صنایع آلاینده با کتگوری های پروسه مقرر ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی شرح گردیده اند. چگونگی ایجاد این دو پروسه، بطور مطلوب، در مراحل اولیه بررسی میگردد و با شناسایی (سکریننگ) پروژه های پیشنهاد شده، طوریکه در مقررات ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی مشخص گردیده، مطابقت خواهد داشت.

در هنگام سکریننگ پروژه، اگر فعالیت های پیشنهادی پروژه در کتگوری های (۱ و ۲) مشخص گردیده باشد، تأسیسات/کارخانه در اداره ملی حفاظت محیط زیست ثبت و در کمترین زمان جوازنامه کنترل آلودگی به صاحب پروژه صادر خواهد شد. پروسه ارزایی اثرات محیطی و اجتماعی گردانندگان پروژه ها را مکلف میسازد، تا کنترل و کاهش آلودگی را به صورت درست رعایت نمایند. مراحل عملیاتی صنایع آلوده کننده تابع شرایطی خواهد بود که در جوازنامه درج میگردد.

۱۲.۳. ثبت جوازنامه آلودگی در اداره ملی حفاظت محیط زیست

در پروسه ثبت صنایع، میزان انتشار آلودگی امری حتمی است که شامل معلومات ذیل میشود:

- اسم و آدرس مالک پروژه یا صنایع؛
 - موقعیت تأسیسات/کارخانه؛
 - شرح مختصر فعالیت ها؛
 - نوع و مقدار هر نوع آلوده کننده (جامد، مایع یا گاز) ناشی از فعالیت ها و شرح توضیحی در مورد اینکه مقدار آلاینده ها از معیارها و شاخص ها، بالا اند یا پایین؛
 - میزان و نوعیت انرژی مورد استفاده در فعالیت صنعتی؛
 - شرح توضیحی که هیچ نوع بوی نامطبوع و ناراحت کننده در ساحه خارج از کارخانه وجود ندارد؛
 - شرح توضیحی در مورد اینکه آلودگی صوتی ناشی از فعالیت ها در خارج از ساحه تأسیسات/کارخانه بیشتر از حد مجاز تعیین شده ستندرد ملی آلودگی صوتی (۷۵db در روز و 65 db در شب نباشد).
- درخواست برای کسب اجازه نامه محیط زیستی شامل رعایت نمودن مقتضیات ذیل می باشد:
- شناسایی تأسیسات؛
 - معرفی مالک پروژه؛
 - تشریحات در مورد فعالیت ها؛
 - تکنیک های عملیاتی و تنظیمی (برای نشان دادن اینکه این تکنیک ها با نیازمندی های خاص قواعد الزامی مطابقت دارند)؛
 - تشریح مختصر اثرات محیط زیستی فعالیت متذکره؛
 - سایر معلومات مورد نیاز.

اداره ملی حفاظت محیط زیست بایست پیوسته از فعالیت های صنایع نظارت و کنترل نمایند که آیا مطابق نرم های پذیرفته شده فعالیت می نمایند، یاخیر در صورتیکه که فعالیت های آنها مغایر ستندرد های پذیرفته شده باشد درخواستی آنها فوراً مسترد گردد.

اگر نوع فعالیت در (ضمیمه ۱) درج نگردیده باشد یا درج شده باشد، اما دارای میزان انتشار آلودگی مشخص نباشد باید یک حد مجاز برای آنها تعیین گردد.

۱۳. مدیریت آلاینده های هوا

انتشار هرنوع آلاینده از تمام تاسیسات و کارخانه جات به هوا باید در مطابقت با ستندرد های منظور شده محیط زیست باشد.

۱۳.۱. تخلیه فاضلاب

تخلیه شدن فاضلاب خانه های مسکونی، تاسیسات عامه و کارخانه های تولیدی در دریاها، جوی ها و همچنان تخلیه فاضلاب چاه های سپتیک توسط تانکرها و انتقال آن از مبدا تا مقصد، باعث ملوث شدن آب های زیر زمینی، دریا و به خطر انداختن حفظ الصحه محیطی شهروندان می شود. تخلیه فاضلاب های شهری به مدیریت و کنترل مداوم و جدی از سوی مفتشین محیط زیستی با رعایت طرزالعمل فاضلاب ها نیاز خواهد بود.

اداره ملی حفاظت محیط زیست باید محل مناسب را برای تصفیه خانه های فاضلاب شهری در داخل و بیرون از شهر ها در نظر داشته و تثبیت نماید. این تصفیه خانه ها با تمامی سیستم های بهداشتی مجهز و معیار های محیط زیستی رعایت شود، تا کمترین آسیب به محیط زیست و به ویژه آب های زیر زمینی وارد شود.

۱۳.۲. تولید زباله

تولید و انباشته شدن زباله های خطرناک و زباله های جامد شهری به مدت طولانی در پیاده رو ها و کنار سرکها و کوچه ها به دلیل ناتوانایی شاروالی ها در جمع آوری آن، باعث آلودگی های محیط زیستی در شهرها شده است.

اداره ملی حفاظت محیط زیست به هدف مدیریت و تنظیم زباله ها با شاروالی ها در تثبیت و شناسایی محل عمده مراکز تخلیه زباله های شهری همکاری های خویش را وسعت بخشیده و در محل تخلیه مراکز زباله ها مقرر تنظیم زباله ها و ارزیابی اثرات محیط زیستی باید رعایت شود. به هدف مدیریت و تنظیم زباله های شهری و حفاظت از محیط زیست، اداره ملی حفاظت محیط زیست زمینه جوازدهی بازیافت زباله های شهری با شرکت های خصوصی و شاروالی ها همکاری همه جانبه خواهد کرد.

۱۳.۳. مصرف انرژی

به منظور حمایت از رشد و توسعه پایدار در کشور، کارخانه ها و شرکت های تولیدی باید از انرژی پایدار استفاده نمایند و فعالیت دستگاههای شان کمترین آسیب به محیط زیست وارد نماید.

کارخانه ها و شرکت هایی که از انرژی فوسیلی استفاده میکنند، باید فعالیت های شان ارزیابی و بررسی شود، تا کمترین انتشارات آلودگی را داشته و صحت و محیط اطراف آن از آسیب و تخریب محیط زیستی محفوظ باشد.

۱۴. قواعد الزامی

به اساس صراحت فصل چهارم قانون محیط زیست در مورد کنترل همه جانبه آلودگی ها، اشخاص حق ندارند که سبب آلودگی محیط زیست گردند و گردانندگان فعالیت ها مکلف اند که جوازنامه های کنترل آلودگی را بعد از طی مراحل از اداره ملی حفاظت محیط زیست دریافت نمایند. قابل ذکر است که به منظور کنترل آلودگی ها؛ مقرر کاهش و جلوگیری از آلودگی هوا، مقرر کنترل و کاهش آلودگی صوتی، مقرر کنترل مواد مخرب لایه اوزون و مقرر کنترل و مراقبت کیفیت آب نافذ گردیده است و به اساس نیاز و شرایط سایر مقررات وضع خواهد گردید.

۱۵. ستندرد های ملی محیط زیستی

ستندرد ها اسناد مکمل مقرراتی مثل جواز کنترل آلودگی می باشند که هدف آن وضع محدودیت ها بالای انتشار آلودگی ها به محیط زیست بوده و بر مبنای غلظت آلاینده ها می باشند. اهداف کیفیت محیط زیستی ممکن است برای منابع مشخص محیط زیستی مانند آب و هوا به شکل ستندرد ها تعریف شود. شرایط ماحول برای کیفیت هوا در ساحات رهاشی و صنعتی یا کیفیت آب برای سیستم های ویژه دریایی طرح گردد. استفاده از اهداف کیفیت محیط زیستی میتواند بالای ساحات صنعتی، تجارتي و رهاشی هم از طریق ستندرد های انتشارات مبتنی بر وزن آلودگی در مقابل ستندرد های مبتنی بر غلظت تطبیق شوند.

استفاده از ستندرد های محیط زیستی به هدف تعیین کیفیت محیط زیستی در مواردیکه مشکلات آلودگی در منبع پراکنده ایجاد گردد، مفید میباشد. شرایط ماحول برای کیفیت آب و هوای یک ساحه مشخص میتواند ایجاد شود و بعداً برای نگهداری کیفیت محیط زیستی در همان سطح، شیوه های پالیسی را میتوان تطبیق نمود. بطور مثال، در حال حاضر کیفیت هوای شهر کابل خراب است و وضع ستندرد های کیفیت هوا به اساس یک سلسله آلاینده ها در تطبیق پالیسی جهت کاهش این آلاینده ها کمک می نماید.

۱۶. فعالیت های تولیدات پاک

تولید پاک یک ابتکار محیط زیستی مختص به کاهش و جلوگیری از آلودگی در منبع میباشد که مقصد آن، استفاده پایدار از منابع، کاهش زباله ها، انتشارات و ازدیاد تولید میباشد. با تحلیل جریان مواد و

انرژی در یک منبع تشخیص گزینه های کاهش زباله و انتشارات خارج از پروسه های صنعتی از طریق استراتیژی های کاهش منبع امکان پذیر است. سازماندهی و پیشرفت تکنالوژیکی باعث ایجاد گزینه های بهتر در استفاده از مواد و انرژی و اجتناب از تولید زباله و فاضلاب، انتشارات گازات می شود. تولید پاک از لحاظ محیط زیستی و اقتصادی یک اصل توسعه پایدار بوده که هدف آن کاهش آلودگی از منابع صنعتی میباشد.

تعداد کمی از صنایع که دارای اجازه نامه های ملی و بین المللی میباشند هم اکنون از بهترین طرزالعمل استفاده مینمایند، اجراءات بعضی گروپ های صنعتی رضایت بخش نبوده و استفاده از تکنیک های تولید پاک میتواند باعث بهبودی آنها گردد.

۱۷. تنظیم آلودگی منابع پراکنده

آلودگی که مستقیماً از یک لوله در آبهای سطحی یا هوا منتشر میگردد، آلودگی از منابع پراکنده- /متفرقه یاد شده و چنین آلودگی عموماً مبداء واحد تولید ندارد. بنابراین، تنظیم این منابع متفرق یک کار مشکل بوده و اکثراً به ایجاد استراتیژی ها و روش هایی برای رسیدگی به اهداف و معیارهای معین محیط زیستی نیاز است. طرح قوانین برای آلودگی منابع پراکنده خیلی دشوار میباشد و ازاین رو در رابطه به این منابع در قانون اشار ای کوتاه شده است.

کیفیت هوا و منابع آب شهری دو بخش عمده بوده که منوط به تاثیرات آلودگی منابع پراکنده میباشد. در شهر کابل، پروژه تنظیم کیفیت هوا که توسط بانک انکشافی آسیایی تطبیق گردیده، عوامل عمده آلودگی هوا را که مرتبط به انتشارات مفرط از وسایط حمل و نقل، احتراق چوب سوخت، ذغال سنگ و مواد سوخت (تیل) بی کیفیت میباشد، نشان داده است. این ارقام در غنمندی پاسخ های پالیسی در مورد مقابله با آلودگی منابع پراکنده با ارزش میباشد. سایر نمونه ها در افغانستان شامل حفظ و مراقبت کیفیت آب های سطحی و زیرزمینی میباشد. مثلاً، تأثیرات بالای حوزه دریای آمو از اثر فاضلابهای زمین های زراعتی، یا فشار قابل توجه بالای منابع آب آشامیدنی در شهر کابل در اثر مبدل شدن زمینهای زراعتی به شهرک ها از مسایل مهم تنظیم منابع میباشد.

این پالیسی سفارش میکند که اداره ملی حفاظت محیط زیست باید برخی از پلانهای استراتیژیک را به منظور توسعه رویکردهای وسیع تر پالیسی پیرامون مسایل ذیل اجرا نماید:

- تنظیم کنترول کیفیت هوا از طریق نظارت بر تطبیق پلان ده ساله منظور شده کابینه؛

- تطبیق ستندرد ها برای تامین کیفیت آب آشامیدنی، آب آبیاری، فاضلابهای زراعتی و فاضلابهای صنعتی در حوزه های آبریز افغانستان؛
- مدیریت استفاده از زمین و کنترل آن برای حفاظت منابع آبهای زیر زمینی؛
- نظارت بر تطبیق احکام مقررہ کنترل و مراقبت کیفیت آب.
- تامین انرژی پاک برای استفاده اماکن مسکونی و تجارتي به همکاری ادارات ذیربط.

۱۸. نظارت، تطبیق رعایت و تنفیذ

۱۸.۱. مفتشین محیط زیستی

برای نظارت و کنترل از فعالیت های صنعتی، سیستم فاضلاب ها، شهرک ها، به شمول مواد خام و ضایعات خروجی استخدام کارمندان مسلکی، آموزش کارمندان و تهیه وسایل و وسایط نیاز خواهد بود. ثانیاً احکام قوانین محیط زیستی باید بخوبی فهمیده شود و پروسه های اداری برای استفاده از اختیاراتی که در قانون وضع گردیده، رعایت گردد. این کار بوسیله مقررات نافذہ حاصل خواهد گردید و هر مالک/گرداننده فعالیت ها/کارخانه را میتوان مطمئن ساخت که با آنها مطابق یک پروسیجر جامع و صریح تعامل خواهد شد.

۱۸.۲. حکم رعایت قواعد محیط زیستی

حکم رعایت محیط زیستی، بخشی از پروسه های مشابه حکم منع بوده که بر اساس تفتیش و راپوردهی صادر می گردد. شواهد کافی و مستدل که نشان دهنده زمان و چگونگی تخلف از شرایط جواز می باشد نیز باید قید گردد. روند نظارت بالای فعالیت های بزرگ بیشتر عملی می باشد چون قواعد الزامی یا معیارهایی مبتنی بر تکنالوژی برای فعالیت کوچک و متوسط در پروسه ارزیابی، نظارت و تطبیق. بیشتر قابل تطبیق می باشد.

بر علاوه مهارت های بازرسی، برای جمع آوری نمونه، آشنایی با پارامترهای معین برای آزمایش ها، لابراتوار و معاینه کیفیت خاک، هوا و آبها، به تجهیزات تخنیکی و وسایل مورد نیاز ضرورت مبرم خواهد بود.

با توجه به نبود دانش تخنیکی و تجهیزات در کشور، لازم است پالیسی با در نظر داشت ظرفیت ها و منابع موجود تطبیق گردد و در راستای فراهم سازی تجهیزات و کسب مهارتها در آینده اقدام گردد.

۱۹. کنوانسیون های کیمیاوی

دولت جمهوری اسلامی افغانستان و اداره ملی حفاظت محیط زیست عضویت کنوانسیون های مواد کیمیاوی "روتردام، استاکهلم و بسل" را در سال ۲۰۱۳ حاصل نموده است.

۱۹.۱. کنوانسیون روتردام

کنوانسیون روتردام در ماه فبروری ۲۰۰۴ نافذ گردید و افغانستان در سال ۲۰۱۳ عضویت این کنوانسیون را حاصل نموده است. هدف این کنوانسیون ترویج مسئولیت مشترک و تشریک مساعی بین اعضاء پیرامون تجارت بین المللی برخی از مواد کیمیاوی پرخطر به منظور حفظ صحت انسانی و محیط زیست از آسیب احتمالی و کمک مالی در استفاده سالم آنها از لحاظ محیط زیستی میباشد. این کنوانسیون به تطبیق طرزالعمل های توافق مبنی بر اطلاع قبلی (PIC) قوت حقوقی میبخشد، سکرتریت کنوانسیون به تأسی از این طرزالعمل ها، منحیث یک منبع تبادلۀ معلومات به شکل الکترونیکی عمل میکند که طبق آن تصامیم کشور های وارد کننده مواد کیمیاوی مشخص را جمع آوری و به سایر اعضاء توزیع مینماید. اعضاء نیز میتوانند در تبادلۀ معلومات پیرامون خصوصیات مواد کیمیاوی از سکرتریت استفاده نمایند تا عضو وارد کننده را در بارۀ زیان و استعمال آنها اطلاع دهند. مواد کیمیاوی منوط به طرزالعمل (PIC)، مطابق سفارشات کمیتهٔ بازدید مواد کیمیاوی، در ضمیمه شماره III کنوانسیون فهرست گردیده است.

۱۹.۲. تعهدات افغانستان در قبال صادرات و واردات مواد کیمیاوی

برای مدیریت و کنترل صادرات و واردات مواد کیمیاوی به ایجاد یک بانک معلوماتی (دیتابیس) نیاز مبرم است که دارای کود های (اچ اس) تعیین شده برای مواد کیمیاوی ممنوعه یا شدیداً محدود شده مربوط به طرزالعمل توافق مبنی بر اطلاع قبلی (PIC) باشد. تعهدات کشورهای عضو در قبال واردات و صادرات مواد کیمیاوی در ماده های دهم و یازدهم کنوانسیون روتردام توضیح گردیده است. طرزالعمل (PIC) باید به برخی یا تمامی حشره کش های مضر رسیدگی نماید که توسط کنوانسیون روتردام بطور ذیل مرتب گردیده است:

- الدرین eldreen
- کپتافول captaphol
- کلوردیم chlordine
- کلوردیمفورم chlordimeform
- کلورو بنزلیت chlorobenzilate
- دی دی تی DDT

- ۱,۲ دای بروموایتان 1,2-dibromoethane
- دای الیدرین dieldrin
- دای نوسب dinoseb
- بای ناپاکرل binapacryl
- ایتلین کلوراید ethylene dichloride
- ایتلین اوکساید ethylene oxide
- فلورو اسیتاماید fluoroacetamide
- اچ سی اچ HCH
- هپتاکلور heptachlor
- هگزاکلوروبنزین hexachlorobenzene
- لندین lindane
- توکزافین toxaphene
- مرکبات سیماب mercury compounds
- پی سی پی PCP
- میتامیدوفوس methamidophos
- میتایل پراتیون methyl-parathion
- مونوکروتوفوس monocrotophos
- پاراتیون parathion
- فاسفامیدون phosphamidon
- طرز العمل PIC همچنان، باید پنج (۵) مواد کیمیاوی صنعتی را نیز احتوا نماید:
- asbestos (actinolite, anthophyllite, amosite, crocidolite, tremolite) ازبست
- پی بی بی ها PBBs
- پی سی بی ها PCBs
- پی سی تی ها PCTs
- ترایس فاسفیت trisphosphate
- تیتراایتیل سرب tetraethyl lead
- تیترامیتیل سرب tetramethyl lead

۱۹.۳. کنوانسیون ستاکهولم و اقدامات قانونی

کنوانسیون ستاکهولم در سال ۲۰۰۴ نافذ گردید و افغانستان در سال ۲۰۱۳ عضویت این کنوانسیون را حاصل نموده است. هدف این کنوانسیون حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آلوده کننده های مقاوم عضوی که دارای خصوصیات سمی، مقاوم در برابر تجزیه، قابلیت تجمع در بدن موجودات حیه و انتقال آن از طریق هوا، آب و گونه های مهاجر است، میباشد. طبق ماده (۷) کنوانسیون هر عضو مکلف به طرح پلان عمل ملی کنوانسیون متذکره میباشد. مواد متذکره در ضمیمه کنوانسیون به سه بخش

تقسیم گردیده اند که گروه A آن باید کاملاً حذف گردد، گروه B آن محدود گردد و موادی که شامل گروه C می باشد، بطور غیر عمدی تولید می گردد.

Name of chemical	Annex	Type of product
Aldrin	A	Pesticide
Chlordane	A	Pesticide
DDT	B	Pesticide
Dieldrin	A	Pesticide
Endrin	A	Pesticide
Heptachlor	A	Pesticide
Hexachlorobenzene (HCB)	A and C	Pesticide, Industrial chemical, Unintentional production
Mirex	A	Pesticide
Toxaphene	A	Pesticide
Polychlorinated biphenyls (PCB)	Annex A with specific exemptions and Annex C	Industrial chemical, Unintentional production
Polychlorinated dibenzo-p-dioxins (PCDD)	C	Unintentional production
Polychlorinated dibenzofurans (PCDF)	C	Unintentional production
Chlordecone	A	Pesticide
Hexabromobiphenyl	A	Industrial chemical
Hexabromocyclododecane (HBCD)	A	Industrial chemical
Hexabromodiphenyl ether and heptabromodiphenyl ether (commercial octabromodiphenyl ether)	A	Industrial chemical
Alpha hexachlorocyclohexane	A	Pesticide
Beta hexachlorocyclohexane	A	Pesticide
Lindane	A	Pesticide
Technical endosulfan and its related isomers	A	Pesticide
Tetrabromodiphenyl ether and pentabromodiphenyl ether	A	Industrial chemical
Perfluorooctane sulfonic acid (PFOS), its salts and perfluorooctane sulfonyl fluoride (PFOS-F)	B	Industrial chemical
Pentachlorobenzene (PeCB)	A and C	Pesticide, Industrial chemical, Unintentional production

۱۹.۴. کنوانسیون باسل و اقدامات کنترولی

کنوانسیون های باسل، روتردام و ستاکهلم عناصر کلیدی مدیریت و تنظیم سیستماتیک مواد کیمیاوی مضر را تشکیل می دهند. در مجموع، مواد عضوی مقاوم (POPs) را هر سه معاهده تحت پوشش قرار میدهد.

بخاطر تطبیق کنوانسیون باسل، اقدامات زیر پیشنهاد میگردد:

- جلوگیری از انتقال و تجارت فرامرزی زباله های پرخطر به کشورهای غیر عضو کنوانسیون از طریق میکانیزم ها و چارچوب های مقرراتی.

- انتقال و تجارت فرامرزی زباله های پرخطر بین اعضای کنوانسیون، ایجاب می کند که موجودیت تسهیلات کافی تخلیه که در ضمیمه چهارم (IV) کنوانسیون باسل درج گردیده، فراهم شود. علاوه براین، کنوانسیون هر عضو را مکلف میسازد، تا تولید و مصرف زباله را تاحد ممکن کاهش دهد. در ساحات تخلیه مقرر ارزیابی اثرات محیطی و اجتماعی و مسایل زیست محیطی رعایت شود.

- کنوانسیون باسل، شرایط سختگیرانه را بالای انتقال فرامرزی زباله های پرخطر بین اعضاء تحمیل مینماید. مدیریت درست معلومات درباره دسته بندی خطر، شماره دهی ملل متحد، بسته بندی و نصب مناسب لیبل زباله، شیوه های مصئون تخلیه زباله و وسایل مصئون انتقال نیاز دارد. کمک تخیکی در بخش آموزش و انتقالات تکنالوژی در مورد تنظیم زباله های پرخطر و سایر زباله ها و به حد اقل رساندن تولید و مصرف آنها باید در اداره ملی حفاظت محیط زیست با همکاری پروگرام محیط زیست ملل متحد، تحقق یابد.

به هدف تطبیق موادات کنوانسیون های که افغانستان عضویت آنرا کسب نموده، اقدامات ذیل پیشنهاد میگردد:

- ایجاد کود های بین المللی گمرکی برای مواد کیمیاوی مندرج کنوانسیون های روتردام و ستاکهولم و ایجاد راجستر و بانک معلوماتی ملی برای نظارت توريد مواد کیمیاوی؛
- طرح یک مقررہ ملی برای منع یا محدودیت شدید استعمال و توريد مواد کیمیاوی پرخطر که توسط کنوانسیون های روتردام و ستاکهولم تنظیم گردیده اند؛
- طرح استراتیژی های مناسب برای تشخیص انباشته های دارای مواد کیمیاوی مندرج کنوانسیون ستاکهولم؛
- طرح پلان ملی تطبیقی برای مکلفیت های کنوانسیون ستاکهولم؛

طرح پلان ملی تطبیقی باید شامل موارد زیر باشد:

- کاهش یا محو تولید عمدی و استعمال آلوده کننده های مقاوم عضوی (POPs)؛
- اقدامات معافیت دهی/استثنائات مشخص؛
- اقدامات کاهش دهی یا محو انتشارات POPs های منتشره غیر عمدی؛

- مدیریت انباشته ها و زباله ها؛
- مدیریت و کنترل ساحات ملوث شده، سطح تماس و تاثیرات بالای صحت انسان و محیط زیست؛
- مدیریت و نظارت از غلظت های محیط زیستی POPs ها؛
- ارزیابی منابع انتشار و مقادیر وارد شده و استفاده شده؛

- تعیین ساحات مهم برای کمک تخنیکي به منظور تقویت و ارتقای ظرفیت اداره ملی حفاظت محیط زیست برای تطبیق مکلفیت های مندرج موافقت های چند جانبه بین المللی، باید توسط پروگرام محیط زیست ملل متحد فراهم گردد.
- با توجه به وضعیت اجتماعی و سیاسی کنونی افغانستان، مواد کیمیاوی پر خطری که به افغانستان توريد و مورد استفاده قرار میگیرد، به جمع آوری ارقام دقیق مواد کیمیاوی که در سه کنوانسیون ذکر گردیده است نیاز میباشد.

۲۰. گاز اوزون

اوزون گازيست که به صورت طبیعی در اتموسفر وجود دارد. هر مالیکول اوزون حاوی سه اتم اکسیجن بوده و با سمبول کیمیاوی O_3 مشخص میگردد. اوزون عمدتاً در دو طبقه (تروپوسفر و ستراتوسفر) اتموسفر زمین پیدا میشود که تقریباً ۱۰٪ آن در تروپوسفر موجود بوده و در نزدیکترین منطقه به کره زمین در فاصله ۱۰-۱۶ کیلومتری واقع شده است. ۹۰٪ اوزون باقی مانده در ستراتوسفر عمدتاً بین قله تروپوسفر و ارتفاع تقریباً ۵۰ کیلومتری قرار دارد و قسمت اعظم اوزون که در ستراتوسفر قرار دارد بنام لایه اوزون یاد میشود.

اوزون موجود در سطح زمین برای سلامتی انسان، جانوران و گیاهان مضر بوده که آنرا به عنوان اوزون مخرب و آلاینده یاد می نمایند. این گاز به طور مستقیم در هوا منتشر نمی شود، بلکه توسط واکنش های کیمیاوی بین اکسایدهای نایتروجن و ترکیبات عضوی در حضور نور خورشید ایجاد می گردد، از این رو میزان اوزون در تابستان و در وسط روز بیش از سایر مواقع است. گازهای خروجی از تاسیسات صنعتی و نیروگاه ها، سلندسر موترها، بخارات بنزین و مواد کیمیاوی برخی از منابع اصلی تولید آن می باشند.

۲۰.۱. تاثیرات مخرب لایه اوزون بالای محیط زیست

اوزون موجود در هوایی که تنفس می کنیم می تواند به سلامتی ما آسیب برساند به ویژه در روزهای گرم و آفتابی که به طور معمول، اوزون به حد ناسالم می رسد و حتی میزان نسبتاً پایین آن می تواند باعث بروز عوارض بر سلامتی انسان شود. به ویژه افراد مبتلا به بیماری های ریوی، کودکان، سالمندان و افرادی که در خارج از منزل فعالیت دارند.

کودکان بیشتر در معرض خطر می باشند، زیرا ریه های آن ها هنوز در حال رشد و تکامل بوده و معمولاً فعالیت آن ها در خارج از منزل، در زمانی که سطح اوزون بالا است، زیاد می باشد که این خود باعث افزایش احتمال تاثیر اوزون بر آنان می گردد.

تنفس اوزون می تواند انواع مشکلات سلامتی از جمله درد قفسه سینه، سرفه، سوزش گلو، گرفتگی ریه و برونشیت را موجب شود. قرار گرفتن در معرض اوزون بطور دایم و طولانی مدت ممکن است، باعث ایجاد زخم دایم در بافت ریه و همینطور سرطان ریه گردد.

در صورتی که غلظت اوزون بالاتر از حد ستندرد ۱,۱۲۵ قسمت در میلیون باشد، کودکان و بزرگسالان فعال و افراد مبتلا به بیماری های ریوی، مانند نفس تنگی، باید از معرض دید نور آفتاب اجتناب نمایند.

از چندین سال بدینسو تولید CFCs در کشور ممنوع می باشد و بدیل آن HCFCs است که به اساس مقرر کنترول مواد مخرب لایه اوزن هر وارد کننده مواد (گازات) مخرب لایه اوزن باید در دفتر اوزون اداره ملی حفاظت محیط زیست ثبت گردد و مطابق سهمیه که دفتر اوزون اداره ملی حفاظت محیط زیست برای وارد کننده گان تثبیت نموده است میتواند وارد نمایند.

۲۰.۲. برنامه ها برای کنترول و کاهش اوزون

۱. کاهش گازات مخرب لایه اوزون در کشور
 ۲. جلوگیری از تولید و توزیع گازات مخرب لایه اوزون
 ۳. آموزش کارمندان گمرک جهت جلوگیری از قاچاق گازات مخرب لایه اوزون
 ۴. آموزش تخنیکران ایرکندیشن و یخچال ها جهت استفاده و مصرف گازات مخرب لایه اوزون
 ۵. تعیین سهمیه برای شرکت های ثبت شده در دفتر اوزون و اخذ جواز واردات گازات مخرب لایه اوزون از طرف دفتر اوزون
 ۶. سروی ولایتی در مرکز و ولایات کشور جهت جمع آوری ارقام مصرف گازات مخرب لایه اوزون
- به اساس تحقیقاتی که در سال ۲۰۱۶ در بی بی سی منتشر شد دانشمندان به شواهد معتبری دست یافته اند که برای نخستین بار ثابت می کند، لایه اوزون در بالای قطب جنوب در حال ترمیم است.
- آنها می گویند این رویداد امیدوار کننده در پی اجرای سیاست های جلوگیری از تولید گازهای گل خانه ای و به ویژه محدودیت بالای CFCs در سال های اخیر روی داده است.

بر اساس یافته های جدید محققان اندازه حفره لایه اوزون بر فراز سرزمین های جنوبی در سپتامبر سال گذشته ۴ میلیون کیلومتر مربع نسبت به سال ۲۰۰۰ کوچکتر شده است؛ مساحتی تقریباً هم اندازه شبه قاره هندوستان.

لایه اوزون جو زمین در بالای قطب جنوب اصلی ترین مناطق آسیب دیده ای بود که در تحقیقات مورد توجه دانشمندان قرار دارد.

۲۱. اقدامات بعدی

۲۱.۱. هماهنگی با ادارات سکتوری

اداره ملی حفاظت محیط زیست به اساس قانون محیط زیست، منحيث مسئول انسجام، نظارت، حفاظت و احیای محیط زیست در سطح کشور میباشد. به هدف تطبیق پلان ها و پالیسی های کنترول و کاهش آلودگی در کشور به هماهنگی و همکاری وزارت های سکتوری از طریق تطبیق شیوه های مشارکتی در عرصه محیط زیست، نیاز مبرم است.

اداره ملی حفاظت محیط زیست به هدف کاهش آلودگی هوا، مدیریت زباله های شهری، ایجاد شبکه بازیافت زباله های شهری و انرژی های قابل تجدید در بخش تخنیک و اعطای مجوز بازیافت زباله ها با وزارت ها و ادارات همکاری همه جانبه نماید.

جهت مدیریت صدور جوازدهی آلاینده های صنعتی و کاهش آن، سیستم ثبت صنایع (دیتابیس) در اداره ملی حفاظت محیط زیست، ایجاد و تمام صنایع تولیدی در کشور با همکاری وزارت تجارت و صنایع در آن ثبت گردد.

۲۱.۲. تجهیزات لابراتواری محیط زیستی

اداره ملی حفاظت محیط زیست در حال حاضر دارای یک دستگاه ثابت سنجش آلودگی هوا بوده و به هدف سنجش دقیق کیفیت هوا و آب و مدیریت کنترول و کاهش آلودگی های (هوا، آب و خاک) به دستگاه های ذیل ضرورت دارد:

- دستگاه های سنجش آلودگی هوا (PM10, PM2.5, PM1)؛
- دستگاه های سیار سنجش آلاینده های صوتی؛
- دستگاه های سنجش کیفیت آب و پس آب؛
- دستگاه های سیار آنالیز آب و فاضلاب؛
- دستگاه های اسپکتر و فوتونری لابراتواری؛

- دستگاه های سیار معاینه انجن (اگزاس)؛

به منظور تطبیق اهداف این پالیسی، تهیه و خریداری دستگاه های یاد شده از طریق بودجه ملی، پیشنهاد میگردد.

۲۱.۳. ظرفیت سازی و آموزش دهی

به هدف تطبیق بهتر این پالیسی، مدیریت و کاهش آلودگی برای کارمندان مسلکی اداره ملی حفاظت محیط زیست ظرفیت سازی و آموزش دهی و به ویژه کارمندان بخش نظارت و تفتیش محیط زیستی برنامه های آموزشی مسلکی زیر در نظر گرفته شود:

- آموزش دهی تخریکی و مهارت های تفتیش و بازرسی به مفتشین محیط زیستی و نحوه بکار بردن تجهیزات (دستگاه های سنجش آلاینده ها)؛
- آموزش دهی کارمندان (مسئول دیتابیس) انکشاف پایدار در ایجاد دیتابیس (ثبت صنایع) و نحوه استفاده از آن؛
- آموزش دهی کارمندان اداره ملی محیط زیست در بخش سیستم اعمال فیس و مالیات دهی محیط زیستی.

۲۱.۴. معلومات و همکاری

به منظور تطبیق بهتر این پالیسی و درنظرداشت اهداف تعیین شده آن به همکاری جدی سکتور خصوصی و مشارکت عامه مردم نیاز است. همچنان اداره ملی حفاظت محیط زیست در قسمت به دسترس قرار دادن معلومات محیط زیستی توجه جدی نموده و هر مجوز صنعتی که از طرف این اداره صادر میگردد باید در یک مدت معین در معرض آگاهی عامه قرار داده شود، تا هر نوع اعتراضات در مورد آن شنیده شده و به آن رسیدگی صورت گیرد.

۲۱.۵. ارزیابی و بازنگری پالیسی

این پالیسی به منظور بهبود، هماهنگی، به روز شدن با شرایط محیطی و اجتماعی و برنامه های اداره ملی حفاظت محیط زیست، هر پنج سال مرتب از سوی یک کمیته، ارزیابی دقیق و کارشناسانه شود. پس از ارزیابی و کسب اطمینان از موثریت و عدم موثریت تطبیق موادات پالیسی، این پالیسی بازنگری و به روز شود.

ضمیمه شماره (۱)
کتنوری پروژه ها

کتنوری ۲ (مطالعه ارزیابی ابتدایی محیط زیستی)	کتنوری ۱ (مطالعه ارزیابی اثرات اجتماعی و محیط زیستی)
۱. تولید برق	
- تولید برق آبی بین ۱۰ - ۵۰ میگا وات - تولید برق حرارتی بین ۵ - ۲۰۰ میگا وات - تمام دستگاه های تولید برق از زباله های شهری - سیستم تمدید لین برقی از 33 KV الی 110 KV	- تولید برق آبی بیشتر از ۵۰ میگا وات - تولید برق حرارتی بیشتر از ۲۰۰ میگا وات - تمام دستگاه های تولید برق هستوی - سیستم تمدید لین برق بیشتر از 110 KV و سیستم HVDC
۲. معادن	
- تفحص و اکتشاف مواد معدنی - ساحه اجاره معدنکاری به استثنای معدنکاری ذغال سنگ بین ۵ - ۵۰ هکتار - ساحه اجاره معدنکاری ذغال سنگ بین ۵ - ۱۵۰ هکتار	- استخراج و انکشاف مواد معدنی - ساحه اجاره معدنکاری بیشتر از ۵۰ هکتار به استثنای ساحه معدنکاری ذغال سنگ - ساحه اجاره معدنکاری ذغال سنگ بیشتر از ۱۵۰ هکتار - ساحه معدنکاری ازبست بدون در نظر داشت وسعت ساحه
- تفحص و اکتشاف نفت و گاز - سروی تفحصاتی نفت و گاز که کندنکاری نداشته باشد، از هر دو کتنوری خارج است	- استخراج، انکشاف و تولید نفت و گاز - پایپ لاین انتقال نفت و گاز
۳. پروسس مواد خام(اولیه)	
- شستشو ذغال سنگ - با ظرفیت تولید سالانه کمتر از ۱.۰ میلیون تن - تصفیه مواد معدنی - ظرفیت مواد معدنی در یک سال کمتر از ۰.۱ میلیون تن - یادداشت: طرح های معدنکاری با تصفیه مواد معدنی یکجا باهم ارزیابی میگردد.	- شستشوی ذغال سنگ - با ظرفیت تولید سالانه ۱.۰ میلیون تن و بیشتر از آن - تصفیه مواد معدنی - ظرفیت مواد معدنی در یک سال ۰.۱ میلیون تن و بیشتر از آن - یادداشت: طرح های معدنکاری با تصفیه مواد معدنی یکجا باهم ارزیابی میگردد.
۴. تولید مواد	
- صنایع فلزی (آهنی و غیر آهنی) - صنعت آهن اسفنجی کمتر از ۲۰۰ تن فی روز - صنایع پروسس ثانوی فلزی یا میتالورجیکی (تمام واحدهای پروسس فلزات سمی و سنگین کمتر از ۲۰۰۰۰ تن فی سال) - تمام سایر واحدهای پروسس ثانوی فلزی یا میتالورجیکی با ظرفیت ۵۰۰۰ تن فی سال و بیشتر از آن - دستگاه های تولید سمنت - ظرفیت تولیدی کمتر از ۱.۰ میلیون تن فی سال	- صنایع فلزی (آهنی و غیر آهنی) - صنعت آهن اسفنجی ۲۰۰ تن فی روز و بیشتر از آن - صنایع ابتدایی فلزی یا میتالورجیکی (تمام پروژه ها) - صنایع پروسس ثانوی فلزی یا میتالورجیکی (تمام واحدهای پروسس فلزات سمی و سنگین ۲۰۰۰۰ تن فی سال و بیشتر از آن - دستگاه های تولید سمنت - ظرفیت تولیدی ۱.۰ میلیون تن فی سال و بیشتر از آن
۵. پروسس مواد	
- صنایع تصفیه نفت - دستگاه های پخت کوک ۲۵۰۰۰ تن فی سال و کمتر از ۲۵۰۰۰۰ تن فی سال - آسیاب کردن و محصولات ازبست - صنایع کلور- الفلی - ظرفیت تولیدی کمتر از ۳۰۰ تن فی روز و یا فابریکاتی که	- صنایع تصفیه نفت - دستگاه های پخت کوک ۲۵۰۰۰۰ تن فی سال و بیشتر از آن - صنایع کلور- الفلی - ظرفیت تولیدی ۳۰۰ تن فی روز و بیشتر از آن و یا فابریکاتی که

که در ساحه خارج از پارک صنعتی فعالیت داشته باشد.	در ساحه داخل پارک صنعتی فعالیت داشته باشد.
صنایع سودیم	
صنایع پروسس چرم/ پوست حیوانات	صنایع پروسس چرم/ پوست حیوانات
پروژه های جدیدیکه در ساحه خارج از پارک صنعتی ساخته میشود یا پروژه موجودیکه در ساحه خارج از پارک صنعتی توسعه مییابد	تمام پروژه های جدید یا توسعه ای که در داخل ساحه پارک صنعتی ساخته میشود
۶. فابریکات صنعتی/ تولیدی (ساخت)	
کودهای کیمیای	
صنایع مواد آفت کش و مواد خام مشخص به آفت کش ها (به استثنای فورمول بندی آن)	
مجموعه پتروکیمیای (صنایع پروسس بخش های مواد نفتی/ گاز طبیعی/ تصفیه به اروماتیک ها)	
صنعت تار/ نخ دستی	صنعت تار/ نخ دستی
ابریشم مصنوعی	سایر مواد
پروسس مواد پتروکیمیای (پروسه های جداگانه از کراکینگ و تصفیه و آنهاپیکه در مجموعه (کمپلکس) ها شامل نیستند)	پروسس مواد پتروکیمیای (پروسه های جداگانه از کراکینگ و تصفیه و آنهاپیکه در مجموعه ها شامل نیستند)
فابریکاتیکه در ساحه خارج از پارک صنعتی موقعیت دارد	فابریکاتیکه در داخل پارک صنعتی موقعیت دارد
صنایع مواد کیمیای عضوی ترکیبی (رنگ و مواد نیمه خام، کتله داروها و مواد نیمه خام آن به استثنای ترکیبات آن، رابر ترکیبی، مواد عضوی کیمیای ساده، سایر مواد کیمیای عضوی ترکیبی و مواد کیمیای نیمه خام)	صنایع مواد کیمیای عضوی ترکیبی (رنگ و مواد نیمه خام، کتله داروها و مواد نیمه خام آن به استثنای ترکیبات آن، رابر ترکیبی، مواد عضوی کیمیای ساده، سایر مواد کیمیای عضوی ترکیبی و مواد کیمیای نیمه خام)
فابریکاتیکه در ساحه خارج از پارک صنعتی موقعیت دارد	فابریکاتیکه در داخل پارک صنعتی موقعیت دارد
صنایع تولید رنگ	
صنایع خمیر و کاغذ به استثنای تولید کاغذ از کاغذهای باطله و خمیر بدون رنگ زدایی	صنایع خمیر و کاغذ به استثنای تولید کاغذ از کاغذهای باطله و خمیر با رنگ زدایی
صنایع تولید کاغذ بدون خمیر	- تولید خمیر کاغذ - تولید خمیر و کاغذ
صنایع تولید شکر/ بوره از نیشکر و لبلبو به ظرفیت ۵۰۰۰ تن فی روز و بیشتر از آن	
ظرفیت تولید ۲ تن فی ساعت و بیشتر از آن	
۷. زیربنای فیزیکی مشمول خدمات محیط زیستی	
میدان های هوایی	
پارک ها / کمپلکس ها / ساحات صنعتی/ مناطق پروسس صادرات / مناطق خاص اقتصادی/ پارک های حیاتی (بایوتیک) / مجموعه های چرم	پارک ها / کمپلکس ها / ساحات صنعتی/ مناطق پروسس صادرات / مناطق خاص اقتصادی/ پارک های حیاتی (بایوتیک) / مجموعه های چرم
پارک های صنعتی با ساحه ۵۰۰ هکتار و بیشتر از آن	پارک های صنعتی با ساحه ۵۰۰ هکتار و بیشتر از آن
در صورتیکه یکی از فابریکات در داخل ساحه صنعتی در کتگوری (۱) شامل گردد، تمام ساحه صنعتی بر حسب کتگوری (۱) بدون در نظر داشت وسعت آن، مطالعه میگردد.	در صورتیکه یکی از فابریکات در داخل ساحه صنعتی در کتگوری (۱) شامل گردد، تمام ساحه صنعتی بر حسب کتگوری (۱) بدون در نظر داشت وسعت آن، مطالعه میگردد.

تاسیسات تصفیه، ذخیره و دفع زباله های خطرناک (TSDFs)	تاسیسات تصفیه، ذخیره و دفع زباله های خطرناک (TSDFs)
- تمام تاسیسات که صرف دارای محل دفن زباله ها باشد - محل ذخیرگاه و جابجایی موقت مواد کیمیای خطرناک	تمام تاسیسات که دارای دستگاه های حریق و محل دفن زباله ها یا صرف دستگاه حریق باشد
سرک ها	شاهراه ها
سرک های بزرگ (به استثنای حفظ مراقبت ویا اعمار مجدد سرک های خامه کنونی) به طول ۱۰ کیلومتر و بیشتر از آن	- شاهراه های جدید ولایتی و ملی - توسعه شاهراه ولایتی و ملی ۲۰ کیلومتر و بیشتر از آن، مشمول حریم بیشتر از ۲۰ متر، تقاضا به زمین، و ساحه عبور بیشتر از یک ولایت
پروژه آبرسانی آب آشامیدنی شبکه آبرسانی با دستگاه تصفیه که برای ۱۰۰۰۰ نفر و بیشتر از آن آب تهیه نماید	
	پروژه های خط آهن (ریل)
پروژه های آبیاری	
پروژه هایکه ۱۵۰۰۰ هکتار و بیشتر از آن زمین را آبیاری کند	
پروژه های راه های هوایی	
دستگاه های تصفیه فاضلاب	
تسهیلات/تاسیسات تنظیم زباله های شهری	تسهیلات/تاسیسات تنظیم زباله های خطرناک
۸. پروژه های ساختمانی/عمرانی/پروژه های انکشاف ساحات و شهرها	
پروژه های عمرانی و ساختمانی ساحات اعمار شده با وسعت ۲۰۰۰ - ۱۵۰۰۰ متر مربع	پروژه های عمرانی و ساختمانی ساحات اعمار شده با وسعت بیشتر از ۱۵۰۰۰ متر مربع
پروژه های انکشاف ساحات و شهرها	تاسیسات مسلخ ها که در روز بیشتر از (۲۰۰) راس حیوان و یا بیشتر از (۱۰۰۰) قطعه مرغ ذبح میگردد
- پروژه هاییکه ساحه بیشتر از ۵ هکتار ویا ساحه اعمار شده بیشتر از ۱.۵ هکتار (۱۵۰۰۰مترمربع) را احتوا نموده باشد - تاسیسات مسلخ ها که در روز (۵۰-۲۰۰) راس حیوان و یا (۵۰۰-۱۰۰۰) قطعه مرغ ذبح میگردد - ساحه تنظیم آب، شبکه های آبرسانی و تصفیه آب با سرمایه مجموعی بیشتر از بیست میلیون افغانی - توسعه پروژه های انکشاف شهری	
شفاخانه ها و نهاد های آموزشی طبی با ظرفیت ۲۰۰ بستر و بیشتر از آن	
۹. سکتور جنگلات و زراعت	
غرس و کشت نباتات بومی نوع واحد در یک بلاک که ساحه ۱۰۰ هکتار و بیشتر از آن را تحت پوشش داشته باشد	
احیای زمین های جنگلی تخریب شده که ساحه ۱۰۰ هکتار و بیشتر از آن را تحت پوشش داشته باشد.	
صنایع زراعتی خارج از ساحه پارک/حوزه صنعتی که باعث تولید فاضلاب با اجزای سمی شده که 1000 Kg مواد سوختی و بیشتر از آن را روزانه مصرف نماید.	
ساحه فارم های مالداری، مرغداری و ماهی پروری با سرمایه مجموعی بیشتر از بیست میلیون افغانی	

